

י"ל פעם בחודש ע"י אגודת (מפרה) לונדון
(אגודת מפצי שפת עבר ופפרותה, ניוירק)

שנה ראשונה. קונטרס ז'. יוני 1906.

פאָעזיר

התכן:

דוד שמעוניוביץ

(שיר)

י. ה. ברנה

מא. עד מ. (המשך)

א. ציוני

רוחות-קין

ב. בן-אליעזר

גלמוד

משה קלוינמאן

באין-מנהיג

א. מ. ננצר

זכור

בן-בג-בג

מחודש לחודש

הארמינוסטרציה של „המעורר“ מזכירה לאלה שחתמו רק לחצי שנה ורוצים לקבל את קונטרסי „המעורר“ גם להבא—לחדש את חתימתם.

כמותו של „המעורר“ תגדל לפי האפשרות. מקונטרס יוליוזאילך.

חוברות-למבחן חנם אינן נשלחות. פרוספקטים — לכל דורש.

ב ב ר עניני המעורר לפנות

באנגליא:

J. CH. BRENNER, 48, MILE END ROAD, LONDON, E.

באמירוקא:

A. S. WALDSTEIN, 311 5th Street, New-York, America.

מורשי „המעורר“:

ברוסיא: בית מסחר הספרים „תושיה“ בווארשא, נאָוואָליפּקי 7.

בית מסחר הספרים „עזרא“ בפטרבורג (קאזאנסקאָיא 35)

והוצאת „נסיונות“:

Издат. „НИСИОНОТЪ“ С. Л. БИХОВСКОМУ.

м. ПОЧЕПЪ, Чернигов. губ.

בגליציה: צבי שרפשטין, דירקטור האשכולה העברית בפשמישלני.

כתבתו:

ZWI SCHARFSTEIN, PRZEMYSLANY.

וד-ר. ב. פֶּעֶלדֶמאַן בקאָלוֹשׁ:

D. FELDMAN, KALUSZ.

בארץ-ישראל: מ. גנעסין, יפו.

מחיר „המעורר“ לחצי שנה:

באנגליא—3 שילינג. בשאר ארצות כפי החשבון. השולחים בסף

ע"י המחאת הפוסטא צריכים להודיע דבר שלוחם במכתב מיוחד.

* * *

(לתתה ש---ה)

שָׁבְתִי אֵלַיךְ גִּזְעַי, בָּאתִי מִשּׁוֹט בְּעֶרְכָּה.
הִרְבֵּה חֲפִית לִי לַחֲנָם, אִזְעַת עוֹד לַעֲגֵי מְלֹאתִי.
אִזְעַת שְׁבַע-גָּאוֹן, שְׁמוֹנֶה-אוֹנִים, חֲפָשִׁי כְּרוֹחַ נִשְׁאָתִי,
בּוֹעֵר כְּלָהָה!

הָיָה אִזְעַר הַשְּׁחָה, מִכְתָּר עֲנָנִים מְפִירִים;
שָׁחַק הַשָּׂדֶה בְּחֹדֶשׁ, עָדוּי בְּטָלָלִים יִהְיוּמִים;
הָיָה הַמֶּרְחָק אִזְעַר כְּהִיר, הָיוּ הַשְּׁחָקִים רוֹמְמִים,
הָיוּ הַחַיִּים מְזוּהָרִים!

עָמַד הָאֵהָל כִּה שְׁאֵנָה, נִשְׁקָה מִבֵּין זְהִב־הַקָּמָה;
דְּמוּתָהּ חֲזָקָה בְּפֶתַח דָּמָם הִלְבִּינָה בְּלִי גִזְעַי.
"שׁוּבָה גָּא..." חֲנֵן מְבֹטֵה, — לִבִּי מִכָּאֵב הַזֶּדְעוּעַ—
"לֵךְ לָךְ!" זֹאתָ הַנִּשְׁמָה..

כִּמְתִּי וְאֶצְלַל בְּנֶהְרָה רִזְזֵן וּמְזוּהָר בְּכֶמֶר.
מוֹעֵף עַל פְּנֵי מְגִינָה, מְלֹאתִי לַחֵט דְּמִיּוֹנוֹת,
גְּלִי מִרְחֲבֵיהַ חֲצִיתִי, שׁוֹאֵף לְקָרֵב וּלְנִצְחָנוֹת,
עוֹרֵג לְשִׁמְשׁוֹת אֵין חֶקֶר..

עָתָה עִם עָרֵב מְעַרְפֵּל שְׁבִתִּי אֵלֶיךָ, לְשֹׁפֵל..
 דְּמָמָה. הַשָּׂדֶה הָאֵלֶם כָּלוּ הַתְּבַנִּים בְּצִלָּלִים..
 עוֹמֵד הָאֶהָל כֹּה נִגְנָה.. דָּמָם מִבִּיטִים חֲכָתָלִים..
 נִרְקָם צִחוּק קָר בְּעַרְפֵּל..

שְׁבִתִּי אֵלֶיךָ גִּזְע.. כָּלוּ בְּעֵשֶׁן מְאוּזִי..
 נָא, חֲבִיאִינִי אֶל אֶהָלֶךָ, אֲשַׁכֵּב עַל מִצֵּעַ חֲתָבִן..
 נֵר אֶל תְּדַלִּיקִי בַחֲשֵׁךְ.. תִּנִּי לְמֶרְאִשׁוֹתִי רַק אֶכֶן
 מָרָה וְשִׁחוּרָה בְּחַיִּי..

שְׁבִי נָא לְיָמִינִי וְשָׁמִי לִי, אוֹלָם אֶל תִּבְכִּי תִרִידִי..
 לָמָּה זֶה דַּעַת לְצִלָּלִים, כִּי בִקְרֹב חָלַל גָּאוֹנִי ?
 לָמָּה זֶה יִשְׁמַע עַרְפֵּל, יִשְׁמַע אֶף יָבִין אִסּוֹנִי,
 יִשְׁחַק עוֹד יוֹתֵר לְפִידִי..

אוֹ—הֵן לִי אַחַת—בְּכִי סִפְדִּי.. לֹא, אֶל הָאֶפֶל תַּעֲרִירִי
 הִנֵּה הַדְּמָמָה יוֹרֶדֶת.. הִנֵּה כָּבֵד אֲשַׁמַּע אֶת גִּשְׁתָּה..
 שָׁמִי לִי, חֲבִיבִינִי וְשָׁמִי לִי... הִנֵּה כָּבֵד פְּרִשָּׁה
 אֶת רִשְׁתָּה...

כּוֹכֵב מִסְתַּפֵּל עֲרִירִי..

דוד שמעונוביץ.

מאי, יקס.

מא. עד מ.

(המשך)

VIX

הרוח הזאת של דומיה עולמית, עצלנית, ילדותית, אשר שררה כלה בכל תקפה ובכל ממשלתה בתפיסת סרדינוב, למרות ה"אורא" אשר נשמע בתוכה לפעמים מפי בעל-הכתנת, למרות החרופים והגדופים, עד הקומה השלישית", שלא סרו מעל כל פה, אותם החרופים והגדופים שאין דוגמתם אף בקרסקמין, למרות ההתרעמות של מאראקאן בפני אנשי-סודו על אשר אין ממהרים להעתיקו לתפיסה אחרת ולמרות האנחות התדירות של האכר הכפרי על אשר נמל עליו, רק עליו, יום יום להוציא את העביט של שופכין ולכבד את החדר, — כן, אותה הרוח של הרכנת-הראש תמידית ושל דומיה קבועה, חזקה, טבעית ובלתי נפסקת לנצח, נשתנתה לאט לאט ותלך הלוך ורפה, הלוך ורפה בכל הדרך העולה מסרדינוב לפורעונושוק. וככל אשר קרבנו לפורעונושוק, זו העירה העומדת בקרבנם של גבולות ליטא, כן הלכו הפנים הלוך והתחלף, הלוך והתחדש, ורוח אחרת, רוח כבושה-מתפרצת, רוח תגר ובקורת, רוח מחאה של "כך לא צריך להיות" היתה בעגלה. אסירים בדרך הזה היו כל כך הרבה, עד שגם על פי חוקי-הטבע המיוחדים של ה"אימאפא" הרוסית אי אפשר היה להכניסם לאתיק אחד, והוכרחו המנהיגים, על אפם ועל חמתם, להוסיף בפורעונושוק עוד אתיק בשביל הנוסעים-הנשלחים, אתיק עם רשתות של ברזל על חלונותיו הקטנים, ובאופן הזה היתה לנו הרוחה ("רוחה", כמובן, כמובן היחס ועפ"י דרך ההשאלה) ולרבים — גם האפשרות למצוא מקום לשבתם. ספק הוא, אם היתה כאן ברירה מכוונת ואם לאו, אבל כך נתגלגל ועלה הדבר, שהאסירים היותר מפוסיים הושבו בעגלה ההיא, הישנה, והנוסעים-שלא-לרצונם של עכשיו, בעגלהנו הנוספת, היו ברובם אחרים, לנמרי אחרים, מאלו שגלו כארנובסק עד סרדינוב. שם היו רוסים. עיקריים, ענקיים, חסונים, אמיצים, פראים, אדומים, מגולחים ומגודלי-זקן עם הבעה של מרפות מתחת לשפמיהם ובין שפתיהם; כאן — בחורים צעירים מזרע בני ישראל, נערים, חלשים, בלי התיכת זקן, עם ענילי-תכלת מתחת לשחור עיניהם ועם פנים מתים, חורים, לבנונים ממעך דאודם מעליהם. שם

היו המלים „אסיר פוליטי“ דבר הדורש פתרון ופירוש; בארגונבסק נופא לא היה החזיון המשונה הזה כלל וכלל, בסרדינוב היה אותו מוכה-השחפת מטייל יחידי ובכל העת סופר בדרך-אנב רק בפי שונאי-הדיסציפלינה מפלך-אופא מעשה באיש-צבא אחד שנאסר ובא אליו שר הדיוויזיה ואמר לו: „כיצד לא תבוש לשרת דושידים? להיות עבד לצרכיהם?“... — — לא כן פה. פה התאמר ל„פוליטי“, אף זה המבריח'ר, ממוצע הקומה זכריא הבשר, לא מפני שהבין „מה פירושו של דג זה“, אלא מפני שחביריו המאזיריים, כלומר נערים חייטים מק"ס מאזיר, שהיו עמו ביחד בה„פרעדווא-רילקע“ שבחאמאנאוו, עיר העומדת בין פורענושוק לפוגרומושוק, „בלבלן את ראשו“, שהוא אינו גנב כל עיקר, שעל צד האמת הוא „יחסן“ כמותם, שהרי גם הוא מוחה עפ"י דרכו נגד סדרי החיים, שהכריחו אותו וכו' וכו' ההכרה הזאת, שגם הללו, כמותו, אינם חושבים את „מעלליו“ לחטא ומוכיחים, כי „הכל גנבים הם“, נעמה מאד ל„מכריח'ר“ המנושם, טוב הלב וקל-הדעת, והעירה אותו להתנכר על רגש הבוז שהיה בלבו אליהם, המאזיריים, שסוף סוף אינם גנבים, ולההנותם מכל המותרות שהיו לו פה בתור אורח התפיסה — והקשר היה אמיץ ושלם.

גם אנשי הצבא שעל המשמר היו פה כמו נוחים ביותר בפניהם, לא פראים כל-כך, לא אכטומטים כל-כך, ורק עין חודרת היתה יכולה להכיר, כי הנגוד שבין הדברים, אשר הם שומעים מכל עבר, ובין האינסטרקציה אשר עליהם לסלאות, מפתח בקרבם כעס בבלי-יורעים, המוליד אף הוא מין התנהגות אכזרית מצדם, אדיבית מבחוץ וסואנת מבפנים. כעין הפחד רחש כל עת הנסיעה בעיני אנשי המשמר שבעגדה זו, הפחד לבלי לזוז מן המסלה הישרה, לבלי לחמוא באיזה דבר ולהיות, חס-ושלום, אחראים בעד זה. „עם אלה צריך להחזיק את האוון בשנינות!“ דברה הבעת פניהם על כל צעד ושעל מרי בואם במנע ומשא עם המובלים של האתיק הזה. ו„אלה“, כאמור, היו אמנם לא מעמ פה. מלכד המאזיריים הנ"ל, ששבו עתה אל עיר מולדתם, לאחר שגמרו את ימי מאסרם, שנתים וחצי, בה„פרעדווארילקע“ של חאמאנאוו, התנודדה באתיק גם חבורה של אנשי-צבא דיליקטיים, רובם פולנים, שהובלו אל הכמליון הדיסציפלינרי שבפגרומושוק. ביניהם היה גם יהודי כבן ארבעים, אך הזקן ומלא-הלחיים, שברח מעבודת-הצבא לפני אחת עשרה שנה ו„חי בפספורט של אחר“ ונתפש, לאחרונה... בריה מזדקנת זו עם זקנה השחור הארוך היתה מנוחכת מאד במונדיר הישן והממועך אשר הושם עליה על-כרחה והעירה ביחוד את שימת לבם של הווג הצעיר והיפה, שישב ברכתי האתיק, זה הווג, אשר שם זכו לבל, אשר דרש דרש לכל ואשר היה כמו סמל המלחמה

המסותרת, הקבורה-חיה, שרוחה פרפר כאן, המלחמה הקשה בין היר הלוחצת והרגל הבועטת...

הזוג הצעיר והיפה הזה, הוא והיא, שכפי שידעו הכל, נשלח לשלש שנים אל המקומות הרחוקים, היה ניכר ביותר בעגלה ופניו צף על פני כל הנוסעים כשמן משחה על גב משקאות אחרים. לפניו האינטלגנטיים הטפוסיים של ה"הוא", עם מצחם הגבוה וזקנם הרך והשחרחר, היתה הוספה רבה מאותן ההעויות המיוחדות של בן-עשירים, אשר לא הסיל מעולם את אצבעו לתוך מים קרים, אשר כל צנה אוחות אותו תחילה ואשר החיים-והקיימים הפשוטים מתעבים אותם כל-כך. דבר שאין צריך לאמר הוא, כי היה יהודי עפ"י מולדתו, בעל ראייה קצרה מטבעו ופנסנה על חוטמו. נראה היה מכל קוי-צורתו, שהשקפותיו, מנהגיו, הרגליו ובכלל כל ה"אינ-דיוויד" שלו תופסים, לדעתו. מקום גדול בהאי עלמא וחשיבות מיוחדת להם. קולו המתפנק היה של איש המכיר היטב בערך "שליחותו", בערך מסירות-נפשו לטובת "האח הקטן ממנו". כל תנועותיו מענו: רואים אתם, איפה אני נמצא, לאיזה חברה הטילני מר גורלי, וכל זאת באתני מפני שאחותי ברגל החופש! כל נחמתי בעיני ובאי-היושר המסוכבני אינה אלא זו היושבת ממולי עם עיני-היונים הנאות. ואמנם, לוו אשר ישבה ממולו היו עיני-יונים נאות. רפה היתה העדינה. ההיא, אך יפה, רכה ותקיפה מאד ברעותיה—ברעות אשר השמיע לה מחמדה. כשפנתה, בתור צופיה הליכות החיים, אל איש-צבא אחד מסיעת אנשי המשמר, לבקשהו כי יביא להם, לה ולבן-זונה, ריקים אחדים מהבופט שבבית-הנתיבות הקרוב, דברה אליו פעם בלשון נכח-ליחיד ופעם בלשון רבים—ולא ידעה נפשה. לדבר אליו כל העת בלשון יחיד—זה התנגד להומוניות, שהרי גם איש-צבא סוף-סוף אדם הוא; להפך, לדבר בלשון רבים—גם כן קשה היה, כי, אעפ"י שאיש צבא זה, כיוצא מן הכלל, היה בעל פנים רזים וסימפטיים, הנה, סוף-סוף, הלא היה בפרו אחד משומרי הסדר, וכיצד ינהגו בו כבוד? אכן רבים הם המצבים הקשים והנגודים הקשים בחיי "בארישניה", לפי כניו של אותו איש-הצבא בעצמו, ובפרט בחיי בארישניה אינטלגנטית, שנשלחה עם בן-זונה האינטלגנט למקומות הרחוקים!—

הזוג העדין הזה בכלל היה כעין אידיליה בעפוש העגלה, כעין אי של גן-דודרבניות בים של גסות ומחנק-נפש. הזוג הזה, כאמור, התעניין בכל מראה עיניו, בא בדברים עם הכל, דרש לכך קו וקו בסביבתו, אך נראה היה, שכל זה בא לא מהשתתפות מבעית בצערם של כל אלה, אלא מהשתדלות מכוונה להעשיר את אוצר הסתכליותם. אחרי כל שאלה-ותשובה קלה, אחרי כל שיחה ארעית עם "אחיהם הקטן מהם" היה ההוא-וההיא

הזו ממחר להתבודד בפנתו „ולתחלק ברושמים“ החייטים המאזיריים התגוררו מסביב להם, מסביב לזוג, וספרו להם מכל המוצאות אותם, את החייטים, והעלו בקורת קשה על חיי התפיסה, ובכלל התחמאו לפניהם ודרשו לפניהם כמין חומר בענין ה„דועלא“ שלהם, שהיה מתחילה אצל המיניסטר ליוסטיציה ולימים עבר אל המיניסטר לענינים הפנימיים... כשהוציא אותו החייל-היהודי הנתפש, שהשאר בביתו אשה ותשעה ילדים, את מליתו ותפליו, התעמף בהם והתחיל מתפלל, מהרה היא, לאחר שנתנה בו מבט-תמהון מזהר-עינה, לשאול את בחירה שאלת-חכמה התאבה לדעת הכל:

— סימיון, מה יש שם באותן התבות השחורות, הקמנות אשר על ראשו וזרועו של אותו... אותו... ?

— מוזהות — ענה הוא תשובת חכם קצרה.

— איך? מיוזה? חא חא חא! הלא יש מלות כאלו!

ואחרי נעם צחוקה הממושך והמצולצל, אשר למרות כל צניעותו ועדנותו, העיר את כל אנשי הצבא, גם אלה שעמדו על המשמר, גם אלה שנסעו להבטליון הדיסציפלינרי, נסכה השיחה על חייהם הפנימיים, ה„סוואיעבראזאנסמי“ השונים והכרקריסטיקה המפורטת של הכפר הרוסי, הווג „זה היה ס.ר.י והשכיל לעשות פרופוגנדה בהחייטים המאזיריים, שהיו „בונדאווזעס“, ולהוכיח להם עד כמה ישנו בהפרוגרמה שלהם ועד כמה גדולה התקוה שצריך לקוות מהכפר ומגריו...

הוא הוכיח בכטחה ובעדנה והיא, ככלות, נענחה חרש והוציאה אקורד אחר מגרונה:

— א נאש רוסקי מושיק...

קול נגינתי צח ונקי היה לעדינה ההיא.

XV.

כבר בבית-הנתיבות הפוגרומושקי הרגישו הנוסעים שלנו את עצמם כמו בביתם, בתוך „שלהם“. אך יצאנו במספר מן העגלה, אך הצננו רגלנו על הרפש שהיה מסביב למסלה מן השלג הנמס — והנה כהר-פרצים נגשה אל חבורתנו, חבורת האימפה, חבורת אחרת של צעירים מתהלכים-לרצונם, בעלי פנים רעבים ונלהבים ובעלי רשול במלבושיהם הממעכים והקרועים. ב ס ר ד י נ ו ב אי אפשר היה שיארע לנו כדבר הזה, ואמנם שם היו גם מבקרי-בית-הנתיבות הבטלים הרבה פחות מבכאן, ואלה אשר עמדו עמוד והביטו בנו, מעומפים באדרותיהם החמות, עמדו מרחוק והביטו מרחוק, ומבטם היה אותו ששולחים לבני-אדם אמללים אשר החברה הישרה הקיאה אותם. לא כן הכא. הכא היה אמנם גם

האקלים פושר, מלא-תנועה ולא היה זכר לאותו הקרח העז, הסרדינובי, ואין צריך לומר—הארנובסקי, והמבקרים הבטלים שבכאן, שהיו הרבה יתר על המדה הרגילה, התגודדו, התגודדו ממקום למקום ושאלו רשמים והתנגשויות מבקרים אלה, שמאפס מעשה, מאין שום עבודה ובכדי להשקים את תביעות האכילה, הם באים יום יום ערב ובוקר וצהרים „לראות קצת מה יעשה בבית הנתיבות“, היה להם ענין רב בראיה זו, ענין ותכן לחייהם. עוד מרגש היה, כי אלה היהודים הצעירים אשר כתרוננו, לא היתה בלבותיהם בנוגע אלינו, משוללי-החופש, אותה הרחמנות הסרדינובית-הארנובסקית הזולה של „אֵ-אֵי, באֵמיושקי“, ואפילו לא אותו ה „נ ע ב יך“ הקשה והמר, החומל ומלגלג ובו ומתיאש של מענדלי מו"ם זקנם, אלא מגע-ומשא קצר ופשוט ומסירות-נפש גדולה ובאה מאליה של אחים לצרה, של אחים התלויים בשערה, של אחים אשר רק במקרה אינם במצבנו, או יותר נכון, אשר רק במקרה אינם עדיין במצבנו, שהרי אם לא היום — מחר... של אחים אשר בכל אופן חייהם היקרים להם כל-כך ושהם חרדים עליהם כל כך אינם חיים כלל, אינם עולם בשום דבר על חיינו, חיי הכבולים בשלשלאות, ועלולים הם לרמות בכל רגע שאינם שוים בעיניהם כלום, החיים הללו! ... מאסר, עקרבים, מיתה — מי יחשוש מפני זה? הכרת פניהם ענתה בם.

החילים, אנשי-המשמר, התעוררו, באלה ההולכים לקרב בשמעם את היריות הראשונות ממחנה האויב. לא נשמע אפילו הלגלוג המקובל בכנון דא בסביבות ארנובסק „נו, נו, איז נאסיוח“, כלומר „ז'נאשיח“, מ ש ל נ ו. אָה, לא עת שחוק היא! מן היהודים צריך להזהר. המה השונאים הפנימיים, היחידים. מי יורע, מה הם מ ג ה ג ים בלשונם ומה הם מוכנים לעשות. אפשר שנכונים הם לשחרר את כל האסירים! התחילו מגרשים ומסרידים מסביבתנו את הנצבים והמסתובבים — ונראו תחתיות הקשתות וחורי הרמחים. עזרו על ידם הג'נדרמים המוצקים, שהיו לאין-ספורות בבית-הנתיבות הזה; דחפו ודחקו ונשאו עיניהם אל הפורפולקובניק הג'נדרמי, שהתהלך על המרצפה אנה ואנה בכל גאווה ובכל הדרתו — ו ה ב י מ, ספורות לא היו גם לאנגנים, שכירי ההשנחה המעולה, שעלו בכל מקום ותקעו חוטמם לכל מקום ותאוונו ו ה ב י מ ו. ריח קורח היה לאויר שבכאן. — נו, ובעריל מה שלומו שם? — צעק אל עבר פני המאזיריים בחור אחד, בעל פנים גלויים, מרורים וחביבים, אחד הפנים של יחיד היהודים הלימאים דהאירנא, אשר הרגמה הקהה והשמותית בפיהם, האסון היבש והבלתי-מכיר-את-עצמו בלבם והאש המלחכת והעורגת בעיניהם. אולם הצעקה-השאלה לא הגיעה עד הנשאלים, ולפיכך נענו אף הם בצעקה:

— ושמעיה ? ...
 — איזה שמעיה ? ... זה שבשל הפוגרום-ים ?
 — פה הוא יושב... — גמר שני את הצעקה ...
 — תפנשוהו פה ...
 — דרשו בשלומו ...
 — מעומק הלב ...
 — וגם בשלום קבר ...
 — משפטו יהיה ב ...

וה"גונגניה" (כמו שקוראים אנשי-הצבא ללשון-היהודים) נפסקה. הצד בעל-הכח נצח והעתיק את "המנהגים" האסירים מעל אלה שאינם אסירים עדיין.

בדרך אל התפיסה הפרידו גם בין האסירים גופא ושומרים הפקדו על כל חבורה וחבורה להנהיגה למחוז-הפצה. את "הנשלחים" המקומיים הנהיגו אל הפוליציה המקומית, את אנשי-הצבא הנדונים — אל הבטליון הדיסציפלינרי, את החייטים המאזרים, את הגונב-מן-הכיס (הוא מאיזה משפם-קדום אהב יותר שיקראו לו "סבריה'ר" ולא "קעשעניק", שפירושו ביימפל-שניידער...) והשאר — אל "הבטליון" ועד עת מצוא נלוו אלינו. בשתי ידיו החזיק את סלו, סל-תבן מושחר עם שיורי הצדה-לדרך, שהעניקה לו זוגתו המוכרת-פירות בעיר סגורת-מחבאו. כאן היה מעט סוכר, מעט זרעוני תה ומעט לבנים, ברם הליכתו הכפופה והרועשה של החייל הזה היתה, אוי, מחאה חיה נגד הרעה המוכה של הרבה אוהבים ומליצי יושר, כי העברי בשבעו הוא סבלן, בוסח באלהיו ומקבל יסוריו באהבה. —

XVI

הבריכות והחפזים בפרוזדור התפיסה הפוגרומשקית היו פרוצים ארוכים, משעממים ומדכאים. הפכו את כל הכיסים, נערו את כל התרמילים, העבירו מיד ליד את כל החפצים, משמשו ופששו בכרים, חתכו את התפירות במקומות הנסתרים — ולא אמרו די. הנדוירטל הראשי, אשר פגש אותנו בשער, מין פלרפבל כרסני ודעתן עם עינים ערומות וזכרניות, נענע בראשו גם להמבריחיר גם להחייטים ממאזיר כאומר: אהא, שוב הנכם פה... בקרירות ובבטול גמור התיחס רק אל החייל היהודי בעל הזקן ואף בבדיקה לא דקדק עמו הרבה. הכתבן בהקונטורה עבר בעיני פילוסוף על "כתביו" של כל אחד ואחד, ובהגיעו לבלי-פספורטי אחד, בחור בעל שפם קלוש ועינים כביות, נתן בו מכמו כבז וכמשממת-עשו ואמר: "ומה השר

נושא אותך ממקום למקום ובלי פספורט?! הראיתם, עד חרקוב!!" על זה העמידו הכרסן הרעתן ואמר: "אל תדאג להם! היהודים יודעים מה להם לעשות!" ולאחר שנמל ממנו כל אשר מצא, ואין צריך לומר, סכינים, עפרונים וכיוצא בזה, פנה אל הכל בהוצאת הלשון:

— וקונטרסים אסורים, הא, אין?

לעדות הגונב-מן-הכים (המברח'ר) הונהג כאן האופן הקפדני, החושד והקשה-מנשוא הזה רק בעת האחרונה. "א, היו ימים והתפיסה שבפוגרו-מושוק היתה מהוללת... חיות אמתית היתה לחיות פה... קלות... מזונות טובים, חי-געלעבט"; ואולם הגלגל נהפך וזמן קצר עוד לפני הפוגרום. החדרים נתמלאו יהודים, אחרי הברחה של קבר, שברח ונתפש והריהו תפוס שוב בכאן, נהיה ה"מפקד" שלש פעמים ביום! לפניו היו גם הדלתות שבפנים פתוחות עד הערב, ומני אז התחילו סוגרים אותם ולהוציא את האסירים לצרכם במספר. ה"אונגלאווי" (הנדרים בדיני-גפשות) שלבם היה לראשונה טוב על הפוליטיים, נהפכו ויהיו עריהם, ועל הנעשה מאז, מאחרי הפוגרום, כשצריך היה להקציע חדר מיוחד ושלם בשביל חברי ההגנה — הלא אין מה לדבר. רע.

שעת הבוקר היתה עדיין מוקדמה. החדר המרבע, שהובאנו לתוכו, סוף סוף, היה לאין-ערך נקי ומואר ביחס להרפתים המשונים של ארנובסק ולהכלובים החשכים שבמרדנינו. כלי-המים היה גדול וחדש, כמעט לבן, ואף צנצנת-פחים היתה תלויה על גב אחת מאוניו. גם מנות הלחם שהובאו והונחו על הרף הרחב המיוחד (חרשה נכבדה שלא היתה כמותה אף במיואלנא!) אעפ"י שהיו קטנות מכשאר מקום היו אפיוות יפה וטובות. לעת ארוחת-הצהרים נגלה, שגם המרק שבכאן אפשר לאכול ממנו כפות עשרה. כל הנצחונות הללו עלו אחרי מלחמות ממושכות וקשות וברוויר-רעבון ארוכים מצד האסירים היהודים הפוליטיים; ולא יפלא אפוא מה שאלה היו בטוחים למאד וגם אהבו לדבר הרבה על האונגלאווי, שהנם בכל עת ובכל שעה על צדם ומחשבותיהם כמחשבותיהם תדיר, החסרון היחיד של החדר הזה היה — השמשות השבורות בחלונותיו (תקופת-טבת!), ואולם בזה אי אפשר היה להאשים בשום אופן את ההנהגה והמשטר של תפיסה זו, אלא את האסירים בעצמם, שהרי כך הוה עיכבה: החלונות היו נתונים אל עבר החצר, מתחת נראה הכידון של השומר, ובכל-זאת, כשהיו האסירות יוצאות לפנות ערב למייל שעה אחת בסביבותיו, לא היה לאל ידו למנוע אותן מלבוא ברכבים עם האסירים. אלה האחרונים היו כאיש אחד קופצים על האצטבא, שמים פניהם בשמשות ו"אוכלים את הכטיילות בעיניהם". אמנם, בין המתהלכות-מעדרות האלה היו זונות חשובות מאד,

מחלב בתי-הקלון שבפוגרומושווק, אשר ידעו היטב כיצד להתהלך לעין גברים וגם כח-פיהן לא חסר להן לענות על קריאה של חבה אחת מצד האסירים שבע קריאות של נבלה גדולה, ואף הצנועות שבתוכן היו מרב צניעות עסוקות כל העת במספחות שעל גבן ובחצי-כסוי על המקומות היפים שבגופן, לאמר: הרי יש מה לכסות; כל זה אמת, ואף אין אשר ישים אשם נפש האסירים, אבל איך שיהיה—והשמשות היו נשכרות מרב הבטה. הפרוודור שבכאן אף הוא היה נקי וכמו מרוח, עם רצפת-אבן שלמה ומעין מזרקת של מים באמצעיתו. בדלתות החדרים לא היה אותו החור הקטן של התפיסות שבפנים-רוסיא, אלא ממחציתן ולמעלה היה כעין חלון פתוח בלי שמשות עם יתדות של ברזל על פני כלו — מעשה שבכה. רק בשתי הדלתות אשר לשני החדרים, שהיו ממול חדרנו, חדר הנשלחים, היו השכבות מכוסות בקרשים לגמרי עד לבלי ראות בשום אופן מה יעשה שמה. שני החדרים האלה היו של הפוליטיים, פוליטיים לא כבדי-עון, ושל חברי-ההגנה. ראש החדר האחר היה קבר, ראש השני — שמעיה. על פי אותות וסימנים שונים, וביחוד על פי הדפיקות התכופות והסואנות, שהתחילו להשמע משם, אפשר היה להכיר, כי התפוסים יודעים כבר ע"ד החדשה הנכבדה של ביאת המאזיריים והם רוצים לצאת ולראות, להודע ולהודיע... כמו כן המאזיריים מצדם עוד לא באו עד לב חדר-כלאם, וכבר התחילו לבקש שעת הכשר לצאת, לגשת אל אותן הדלתות, לשאול, לדבר, להודיע ולהודע... בקשו הללו שעה קטנה ולא קלה ויגעו ומצאו ויצאו... ואולם עוד מרם הספיקו להשמיע קולם כראוי — והשומר חמף אותם בערפם ודחפם על כרחם לתוך החדר הזה:

— שרים! — נהם האיש בקצף — לחיות אינכם נותנים... יהודים מצורעים... לא תספיקו לגרגר, הלא? פֹּה, סלח אלהים!...

בתוך כך בדק המבריח' בעיניו את כל בני החדר אם אין מי מתוכם, שיהא אפשר לעשות עסק עמו או בו. והנה כל אלה השלשה שנמצאו בכאן מקודם לא צלחו לזה. האחד היה איש זקן עני רוסי, שכולו היה סמל השיבה, והוא הובא אל הפוליציה מן הרחוב בשעת בקשת נדבה, ובהיות שפספורט לא היה לו, צריך היה להנהיגו לעיר-מולדתו, אבל הזקן, שחוש-שמיעתו כבר היה פגום מאוד, לא היה צעיר גם בכח זכרונו ולא ידע לענות על השאלה „מהיכן הוא!“ ויוטל גורלו לשבת בתפיסה עד עת קץ. מקום הזקן עד אז היה אצל הכירה, אבל הפעם ישב בקרבת החלון עם השמשות השבירות ומלטל בפני עצמו, מיראה ומאין-כח לדבר בקול רם, הברות של תרעומות על האכזר שגרש אותו משם, האכזר שגרש אותו משם היה נער יהודי כבן עימונה עשרה על פי יקן פניו וכבן תשע על

פי קומתו וצביונו. כלו היה מין חיה קטנה. שחרחרת, שאין אף כזית בשר בכל גופה. הוא הובא הלום לפני שעה מן הפוליציה, מפני שנמצא מועד לגנבות מעגלות האכרים הכאים ליום השוק, והיה כל כך פצוע ומוכה וזכר דם עד שכל עוד רוח באפו. ואף על פי כן, מיד כשנכנס החדרה עם עיניו הבעורות באש שחורה ופניו הקטנטנים המפיקים שנאה וקללה לכל העולם, היתה ראשית מעשהו לגרש באף ובחמה את הוקן ממשכבו על האצטבא שאצל הכירה, להדפו אחת ושתים, למלטלו קצת הנה והנה ולשכב במקומו בנעליו הנרפשים ובהפאלטאמשיק שעליו; אלא שאחרי שכבו כבר לא היה בו כח לקום וגנוח וגנח. „מעולם, דהיינו, לא הכו איש כמו שהכוהו היום... דהיינו... לפני שכבו אמר, דהיינו... הכוהו מאד” — כך ספר על אודותיו בסגנונו המיוחד הנמצא השלישי שהיה אתנו. זה היה אכר טפוס, נמוך ורחב הכתפים, בעל זקן מפותל ממראה פשתן, לבוש במנמול משונה שלא כסה את ברכיו ושרק כפתור גדול ולבן אחד היה לו מתחת לצוארוננו. בריה זו היתה שתקנית ביותר, אבל מכיון שהתחילה מרברת ומספרת — אזנים לכם ואל תשמעו! לאיש הזה היה ספור ארוך, שהיה מספרו בעוננו, אבל רק ליחירי סגולה, איך שעבד בצבא, בארמירליה (בארמיליריה), והיה בשעת המלחמה של שנה 77 על הרי הבאלקאן, ובא אח”כ שלם לביתו ומצא שאחיותו בעלות ארונים זולתו, ומסר הדבר לערכאות שלהם, ולא מצא משפט ישר, והלך ורן עמם שנים הרבה, ולא עשו ידי תושיה — „אין צדק בעולם, כלל, אין צדק, דהיינו” — ונמר בלבו לבסוף לבוא לפני המלך בעצמו ולספר לו בכל מכל כל. כך הוא הדבר, אָבִי! כך וכך הוה. עמד ומכר כל יתר הפלימה שלו והלך רגלי ל”פינרבורך”. והיה כבר אצל ההיכל, אך כאן תפשוהו והושיבוהו במאסר. ואולם הוא אינו אומר נואש. עוד איזו כתבים נמצאים בידו המעידים עליו. רק השרים — כל ידע איש ישר מהם. הם, הרשעים, אשמים בכל הרעה אשר מצאתו. ברם, הוא עוד יראה גלוי לכל, הוא עוד ישוב אל מכוננו, דהיינו.

האכר העקשן הזה לא הראה כל אותות של מחלת הנפש ונכרים היו דברי האמת שלו. ואולם, בכל אופן, כמוהו, כזקן העני — שום עסק לא היה יכול המברייח’ר שלנו לעשות בהם. ולפיכך נתן לבו לדברים אחרים. בראותו את כל פצעיו של הנער המוכה וברעתו פרק הגון בהכאה, נתפלא על חיוניותו של מוכה זה וכח-הקבלה שלו ונגש אליו בשאלה, שמא הוא, הממור, רוצה באיזה דבר...

— לך לעזאזאל, פֶּעֶנְמִי... — ענה לו פלוני בשארית כחותיו —
— מי יבקש דבר מידך? —
— כי מה, יאָלד?! — נתביש קצת המברייח’ר — מי נוגע בך?

שכב לך בקדחתך, התרגל...

המענה שבא אחר זה מצד החולה, אף שבדפוס אינו יכול לבוא, מצא חן רב בעיני המבריה'ר. הוא ראה עין בעין, כי לגדולות נוצר הנער — וישמר את הדבר בלבן, לעת-עתה, מאפס מעשה, נגש אל החייל היהודי בן-הארבעים:

— שמעה נא, — אמר אליו ואחו במקטנו, הטלית החפשית האחת שהיתה על החייל תחת המונדיר — למה לך מקטרוני זה? הלא אתה הולך לכפרות, בזכרו לך.

האיש, אשר השאיר אחריו בבית אשה ותשעה ילדים, נפגע בכבודו מאד מאופן-שיחה כזה, ויען ויאמר בכעס:

— איני מוכר!

— עשרים אגורות — לא שם אליו „הקונה” לב.

— התכריחני? — זעף איש-דברו — ואם אני אומר שגם ברובל לא אמכר — האמכר?

— איך לא ימכר! — נעור פתאם הנער החולה ויקפץ מעל האצטבא — לו אומרים „מכור!” — והוא לא ימכר!

— ומה תעשה לי? תכריחני?

— אתה תחזה מה יעשו לך!

— הניחחו, — אמר המבריה'ר אל רעהו במתיקות — אינו רוצה —

ילך אל הארמה.

ואולם כששבו הפוליטים המאזיריים מן הבאה, אשר הודפו משמה, כבר עמד החייל היהודי ובכה.

— מה לך? — שאלוהו.

— אוי לי, — קונן היהודי — חצי רובל כסף היה מונח בכיפ

מקטרגי ואיננו חצי הרובל האחרון. מה לי לעשות?

— ומדוע לא מסרתו בהקונמורה? — שאלוהו האחד, היותר משתתף

שבפוליטיים, בעוד שחבריו שהבינו במותו יד מי היתה במעל, סרו לגסרי מעל הכוכה.

— חצי רובל היה לו? — קרא גם המבריה'ר בקרירות גמורה —

כוב ושקר! אלמלי היה כסף לו, הלא היה המפקח מוצא.

— בהפוזמקא שעל רגלי היה הפסך צרור.. בשעת בדיקה...

פרוטותי האחרונות...

— כך? — התהלך הנער החולה בכבודות ועיניו בערו כנחלים —

בהפוזמקאות אתה צורר את כספך, הא?

— חפש, חפש, טפש, מה אתה בוכה? — קרא המבריה'ר בטוב

לבו, ויגש אל היהודי הכובח וישם את ידיו בכיס-מקטרתו ויפשפש בהם
 אנה ואנה כאדם העושה בתוך שלו.
 הפוליטיים נתנו עיניהם איש ברעהו ויצחקו. כמה ערומים הם אלה
 האוגאלאווני, אלה פרי הסדר השורר, וכמה גדולה רציחתם-מחאתם, וכמה
 יודעים הם לקחת נקמה באלה הבורג'ואים!
 נשמע צלצול מפתחות ופתיחת-דלתים, מפקד-הבוקר, דממה, הנער
 החולה מהר ושכב על מקומו.

— סמירר-נאָ! — רעם קולו של המפקח הראשי, שנכנס אחר
 ה"נאטשאַלניק" אל חדרו. ה"סמירנא" הזה יצא בהרגשה מרובה של ה"ר"
 וגם בהטעמה יתירה על ה"נא". ב"נא" זה היה גם מעין קצת התראה
 וגם מעין פירוש אחר, לאמר: אל תתפעלו מהתפוררות הריש שלי, אני
 אומר לכם: סמיר-נאָ.

עמדנו כלנו בשורה אחת. השר, אברך הדור ובעל שפם עב, אלא
 שעניו נוספות קצת מוגלא, עמד על פני כלנו בצעדים מדודים ובצפיה
 שיביטו בו, "שילוהו בעינים", כמו שאנשי הצבא עושים להאופיצירים שלהם.
 — זדאָראָוואַ — סנן השר מבין שיניו.

— זדראָוויע ושעלאַיעס, — ענו האכר, המבריה'ר והחייל היהודי.
 — וואָלנאָ... — התפנק השר וגם כן במין תכונה מיוחדת, שהודיעה:
 וואָלנאָ, כלומר, עמדו לרצונכם, חפשיים, אך דעו לכם, כי מ ח ו י ב י ם
 אתם לעמוד עתה לא-סמירנא, לא בדחילו וברגל-ישרה. גם "וואלנא"
 צווי הווא, פקודה. היו וואלנא!

או שב ופקד אותנו, כשהוא תוקע אצבעו לחזהו של כל אחד ואחד.

— חדשים?

— כן נכון, וואשא בלאהאראדיע.

— יהודים?

— כן נכון, וואשע בלאהאראדיע, יהודים.

— השניח עליהם, פטרנקא.

— שומע אני, וואשע בלאהאראדיע.

— ומי הוא זה השוכב שמה?

— אי! מי הוא זה השוכב שמה?

— חולה הוא, — אמר אחד האסירים.

— אם חולה הוא, אין מקומו בכאן, — דבר השר קשות.

— בשום אופן לא, — חרד המפקח — איננו חולה. מתחפש

הוא. הכוהו מאד.

— כן-ואבר, הנבל! — נהנה השר — אבל אם כן... יעמד למפקד!
 — אי, אתה, עמוד למפקד! — צעק המפקח.
 הנער השחרחר לא קם ולא זע.
 — פמרנקא, העמידהו על רגליו! — רגז השר.
 המפקח נגש ונגע בנער השוכב בקצה תערת חרבו. פלוני שכב כמת.
 השר לא ידע מה לעשות. עויב היה את הענין הרע הזה לגמרי
 (כלום אפשר בכל חדר וחדר לבוא בדין ודברים עם האסירים?), אלא
 מכיון שכבר התחיל בו, חדפה היתה לו לעבור על מדותיו.
 — יקום! — צוח פתאם ויתאדם כריאה שלוקה.
 לא ידוע מה היה בסופו של דבר, אלמלא בא ענין פתאמי מן הצד
 והפך את כל האינצדנט על פניו: העני הוקן נתישב בדעתו ונשתחח
 מלוא-קומתו לפני השר:
 — אדוני פריץ! ... חוסה נא... תנתן לי כתנת... הכנס אוכלני...
 גונבים ממני את הלחם... אור עיני אין אתי... אבל כתנת, כתנת...
 השר צוה להזכירו בערב לבדוק בדבר בקשת הוקן — ובוה תם
 מפקד הבוקר.

י.ח. ברנר.

(הסיף בחוכרת הבאה)

רוחות-קין.

(ממנגינות אקטו בר...)

רגז רגזה הארץ — ורגזה מתרועעות שמחה ונצחון. נגזו הסיף, הועם הוזהב, ואת
 הכל אכבש! — אָמַר הרוח, העלזים מתמול היו לגבורי-היום, הפותחים ואין סוגר,
 הסוגרים ואין פותח... ודומה כאילו עמדנו, משתוממים ומבושפים, לפני האגדה הקדומה
 ע"ד „האי כוורא שהיה מכוסה חול ועשבים, והוא אפינן ובשלינן אַגביה, וכד חם אתהפך,
 ואי לאו דהוה מקרבא ספינתא — הוה טבעין"... ודומה כאילו נהפך גלגל העולם אחורנית,
 והכל אמר לחזור לתהו ובהו, כדי לתת די-מרחב להבריאה החדשה... הכל שבת, נסתתמו
 צנויות ההשפעה המרכזיים, ו„בחור היצורים" המודרני, האמון עלי קטור וחשמל והמחבק
 ברגע זרועות-עולם, נשאר לפתע פתאם מקופל בקליפתו כאדם הקדמון... וחדש ומפתיע
 היה הלקח שניתן לשאנני-עולם; כחות-הטבע, שהיו לכאורה כמו מוכנים ועומדים לשרותם,
 אינם איבוא נושאים את עצמם, ותלויים הם בהני הבריות העלובות שהיו כעפר לדוש...
 אלא „ש'דרוש: מקראות" השתמשו כבר יותר מדאי בחומר זה כסיוע וחזק לתורתם, ויותר
 מדאי הדגישו: ראו מי הם עמודי העולם, ראו מפי מי אתם חיים! ושכחו לכאורה, כי
 גם לוואטא, ספינסון, טומסון והוגא יש גם כן איזה חלק ויד באותו הנצחון...

הכל שבת... ובתוך המנוחה הכללית כמה מפרק היה העורק הצבורי וכמה ערו הלבבות! גלחנו החיים נגד החיים בעד החיים, מה שלא היו יכולים לעשות בלי-תוהה וסוללות ודיקים עשו ה"תבססים בשלום", הכל כמו היו מצווים ועומדים להפתח בדם הכללי, ועד קרני-החשכה היותר בודדות נגע, ונגדעו בריחי בתי-הכלא, ולאסירים נקרא דרור, ונקרא דרור גם לאסירים, שנפשם היתה להם כלאם... ודומה כאילו אתערותא דעילא היתה בכל, והכל כמו מחוננים ב"גשמה יתירה". על יחודי הסגולה בערך, ששנים על שנים מצו את כל עומק הדין, נטפל העדר, אָתו בדגל האדום וצעק: אָנו חרשנו! ועל המעטים, שכבוש נבואתם היה כאש צרבת בלבם, ובבוא שעת הרצון התפרץ החוצה כל מה שהיה מחנק. גנוז ועלוב, נטפלו מרדפי-אמרים ופולשו-פְרוּת, ותמלא הארץ להג אין קץ. ויהיו כל הכברים והמגרשים תיבת-זמרה גדולה, שספנה ופלטת, וקרעה את האזן במנגינות לא לה... ומי שלא יכול לצרף מלה למלה, התאמץ לצאת ידי-חובתו לכל הפחות בקריאת "הלאה" כלפי מעלה ו"הידר" כלפי מטה...

במעין קפיצת-הדרך באה התעוררות המהשבה והתבשלות ההכרה, אפילו מפי עוללות ויונקים זכינו לשמע שירת החופש והדרור, ולא בדברים בלבד הסתפקו, נצורות ונפלאות הראה ה"בונד הצעיר", ואמנם הטיבו לחנכם לדבר מוצה, בשעת מהפכה וחרום, בשעה שכונתאות ישנות נהרסות, והכל אומר להתחדש, נפרצים כל הגדרים ומתבטלים כל הכללים המקובלים, וגם במקצוע הפדגוגיה יכול לבוא שנוי-ערכין. נגדשה הסאה, האדם היה עפר תחת כפות רגלי תקיפים, השכר שיגיע-כפים קבלו בעד עבודתם היתה נחשבת בעיני הנותנים כנדבה, וחייהם היו תלויים בקפריות של "מטיביהם", בבתי מסחר שונים היתה, למשל, "טרדיציה" שהעוורים יתכנסו לקדם את בעליהם ב"צפרא טבא", ממש כחיילים בתהלכות-הכבוד, ככה התעוללו בקשי-היום, ככה התנהגו עם מרי-הנפש! והיום שהקנמה הכפופה הודקפה לא היה יום-משפט בלבד, להשיב להעשוקים את משפטם הגזול, אלא גם יום עברה ונקם, ואחרת לא יכול להיות, ומה פלא, אם הרבר הניע לידי כך, עד כדי לעשות דור שלם לבעלי סומים לכל חייהם, לקחת ילדים מספריהם ולעשותם למטה-זעם לתכליות פוליטיות, אלא — אגב אורחא — קצת חשוד הוא תזיון זה, שהתגלה אצל ה"בונד" בלבד, ואינך מוצא דוגמתו אצל מפגנות רבולוטוניות אחרות... או שמא אָנו מצטיינים בשאר דות, שמא אָנו עולים בהשגת החופש על אחרים, ובנינו בערש ילדותם כבר משיגים דברים שלבאים בימים אצל עמים אחרים הנם כספר התהום? אַל נא נקה לנו עטרת שאינן הולמתנו, או הסנגוריה הידועה: אנו נמצאים במצב מיוחד, אנו נרדפים יותר מכל, ולכן באנו לקיצוניות יתירה, ולכן שרוים לנו גם חזיונות אי-גור-מליים? אולם אַל תזכו את מעש ה"בונד" בצרותיו של "כלל ישראל", לו הדם הרב השפוך — לפי מליצת אחד מראשי דברגיו — "שמן במכונת הריבולוציה", הלב המורתח והנפש המתפרכסת בוראים להם את שפתם המיוחדת, שיש בה חלק מעצמותם, מה "אני" הפנימי שלהם, והמליצות שלהם אינן יוצאות בה מנוהצות, בה "צפות" ובה בגליות, בה בגליות כאותה הנוכרת, לא על "שדה-קטל" ואצל מצבות של קברים כיורנה מקומה, אלא בשיחת-רעים ע"ד אמנות וספרות על כוס תה, הלב הדוח על שבר עמו אינו יכול להתרומם — כעצת אותו טליץ וחבריו — על פסנת ההר ולראות מתוך הערפל את העתיר המזהיר, העומד כבר מאחורי כתלנו, דמות דיוקנם של ההרונים מאפלת על כל הזהר והקסם המדומה; הוא לא יוכל לראות דמו דדור בא יותר סומק מדידנו; הוא לא יוכל לעשות רקלמות בראש חוצות בדם המתים כמו שעשו, ומכל שכן שלא לערוך נשפים

ולצאת במחולות... ולצאת במחולות עד אשר יבוא השמן וירקד ביניהם, עד אשר ידפך המות על פתחיהם ויבשר: גם מעצמכם ומבשרכם ובחתי לזבח!... והנה כאשר הגיעה הרעה עדיהם, כבר נשתה גבורתם ל"התרומם על הפסגה"; אָן נהפך מחול המשחקים לאבל ולסצינות מרעישות, ולא התנחמו בקונטרס-רבולוציה... והנה הא לכם כור בחינה לצער הנוקב עד התהום ולצער שהוא כ"צף על פני המים"... אולם ה"בונד" לא נלחם מעולם בעד העם, לא נלחם גם בעד החיים, אלא בעד הדאגמה, לו אתא קלילא מתורת מאַרקס יקרה ממאה נפשות, כאן לא הנשמה הדוויה והתביעות הנפשיות הן המסכות את האופנים, אלא הפלפול העקום והאות המתה, וזה ה"גלגול" של המשכיל האוכל חלב...

ל"הכעים", בשעת השביתה הכללית החליטו כל המפלגות להמשיכה גם ביום ו', רק הבונד נכנס בעובי הקורה להפסיקה, מפני שיום גנוסאי היה יום זה, וצריך "דוקא" לחלל במלאכה, וכשלא הסכימו לנמוקיהם הרסו את האספה, כך נוהגים פוליטיקה אצלנו. העם הגורכני היה יכול להגין על ארצו ויתר מה"בונד" על האבטונומיה שלו, ואע"פ לא רצה להעמיד בספק-ספקא של סכנה חיי אנשים בשביל אות מתה והיה זהיר במעשיו לבלי לחדד את היחס בינו ובין הממשלות האדירות, מותר לחלום על סדר-עולם חדשים, על מהפכות רדקליות ברוחם של הסוציאלי-דימוקרטים היותר קצוניים, אבל לא עד כדי סמות-העינים לבלי ראות את ההוה, הבורגנויה השחיתה את דרכה; היא ערובה, היא מלאה כעור, היא רקובה, הכל צריך ל"התחדש", הכל אמת, אבל כחה עוד לא תש וימיה אינם ספורים, וצריך להתחשב אתה, השתדלנות מדה מגונה, ההתרפסות עשתה אותנו לקופה הנדרסת, אבל אם אסור להתרפס אין זה אומר כי צריך תמיד ללכת ב"חמת-קרי" ולנהג פוליטיקה של "להכעים", ולהרגיז אחרים לבלי תועלת, ואם כבר ככה גדול הכאב בנפשנו, ואם ככה כבר המרירות ממלאה את לבנו עד שנצגע כבר שווי-המשקל ביחוסנו לה"אויב" מבחיץ — מה חטאו האנשים הבאים לשפך את שיחם לפני קונם ביום הכפורים, כי נדחקים לבתי כנסיות ומחללים את הרגשות היותר קדושים להם ב"אכילה דמנסטריטית"? הן כש"פורע" מתפרץ באופן גם כזה למקומות הקדושים בעיני רוב העם, הרי אָנו מוקיעים את המעשים האלה לעיני הקהל, הרי אָנו מציינים אותם כברוטליות פראית, ואין אָנו מוזכרים ומחווירים אותם כלל בהמצב האי-גורמלי, שכל ארץ רוסיא נתונה בו — ורק לגבי שלנו, לגבי שלנו כולה-האי-מדה-הרחמים? —

— ובא הנצחון, ולבני-ישראל למושביותיהם ימי הלולא ותנא, תחומי המושב יוסרו — והכל כבר מונח בקופסא, יהיה אפשר כבר לקנות אחוזות לא על שמות נכרים — יפתח בר נרחב לבעלי עסק, יהיה מותר לקנות קרקע — יהיה אפשר לגדל אכרים, ויסקרו פיות משטינינו לשמחתם של נאורי הבירה שלנו, יבטלו האחוזים — ומלאה כל הארץ דעה, ועד מעבר לאוקינוס הגיעה הישמה, כבר הורצו אגרות להנודדים לשוב לחיק אמם — לתל-האביב החדש, ועד פתחי בתי מדרשות הגיעה ההתלהבות — המחיר של ארבעה טורי ש"ע ירד; חופש הרפום — וכבר יהא אפשר להדפיסם ברוסיה, ואלה שקללו אתמול את ה"שקצים", ובזו ולעגו לחלומותיהם, בראיתם כי השעה קצת משחקת להם, הרימום היום על נס ונשאום על כפים... וכשם שמקורם לא היה מדה וקצב לקללותיהם, כך לא היה היום שעור וגבול לתשבתותיהם, אפילו הבלוזה נתקדשה! הציוניות היתה "הושענה פסולה", היא עכבה את הגאולה, היא לא נטפלה לה"גבורים", והשלתה את העם בתקנות כוזבות, ארץ-ישראל, טריטוריה — חא, חא, חא! רוסיא המשחררה תהיה לנו ארץ-ישראל! וכזו היתה יכולה להיות לנו מכבר, אלמלא הציוניים, מלחמת יפוניה, מאורע-

יִאֲנֹאֵר וְכָל הַמְּאוֹרְעוֹת הַפְּתָאמִיִּים שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַמַּהֲפָכָה נִשְׁכְּחוּ מִלֵּב. „נִעְלִי-גּוֹמֵא, בְּנִעְלִי-גּוֹמֵא חֲפָצוֹ שֶׁאֵעֲבוֹר אֶת הַיָּם וְאֶלְכֶּךָ אֶת הַמְּבַצְרִים.“ „נִעְלִי-גּוֹמֵא“—כֵּךְ קָרָא נִבְגָּשׁוּב לֵאנִיּוֹת-הָצִי שְׁלוֹ, הַכִּירָה שִׁירָדָה כִּ„טֵל בּוֹקֵר“ אֲלִינוּ יִנְקָה אִיפּוֹא מַצְנוֹרוֹת שׁוֹנִים; הַבִּיּוֹרוֹקְטִיָּה חֲפָרָה לֵה בַעֲצָמָה אֶת קִבְרָה; לֹא לֵאלֹהֵי אִיפּוֹא לִגְמָרִי הַגְּבוּרָה וְלֹנוּ בִּשְׁת-הַפְּנִים... אִוְלֵם אִם בִּאֲמַת הַכֵּל, הַכֵּל מַעֲשֵׂי יְדִיהֶם, אִזְּאוּ וְאִבּוּ לֵהֶם שִׁבְעָתִים! כִּי אֲלִמְלִי שִׁפַּע כָּל הַכַּחוֹת וְגִשְׁם-הַגְּדֻבּוֹת הָיוּ מִכּוֹנוֹנִים כִּלְפֵי מִטְרָה אַחַת גְּדוּלָּה, לֹא הֵיִינוּ מוֹנְחִים אֲנוּ בֵּין הַפְּטִישׁ וְהַסֵּד בְּבוֹא הַיּוֹם לַעֲמִים אַחֲרִים לִגְדֵּךְ אֶת אֲשֶׁר־... הִנֵּה טְרַגִּדִּיָּה עֲמוּקָה, עוֹלְמִית, מִתְרַקֶּמֶת נֶגֶד עֵינֵינוּ, הִנֵּה עִם נִצְנִי-הַחּוֹפֵשׁ הָרֵאשׁוֹנִים קָם הָעַם הַפּוֹלְנִי, וְעָרָה הַמַּחֲאָה שֶׁבִּלְבוֹ נִגְדֵּי אֶגְרוֹף הַבְּרוֹל שֶׁהֶעִיק עַל רוּחוֹ, אֹתָהּ הַמַּחֲאָה שְׁמִימוֹת מִיִּצְקִיבִישׁ עַד מִיִּנְקִיבִישׁ גְּדִלוֹ וְטַפְחוֹ אֹתָהּ, וְתָהִי לִכְת-דְּרוּחָה וְלִכְת-יוֹצֵר, וְתָהִי עִם יוֹם הַרְרֹד הַ„תְּקוּהָ הַנוֹשָׁנָה“ וְלֹא הַתְּכַחֵשׁ לֵאלֹהֵיוּ בִּשְׁבִיל אִיזוֹ זִכִּיּוֹת מוֹבְטָחוֹת, וְיַחַל לַחְלוֹם עַל הָאוֹפְקִים הַרְחִיבִים שִׁתְּגַלּוּ לְהַתְּפַתְחוֹת עֲצָמִיוֹתוֹ, וְעַם אוֹבֵד חִלְכָּה, מִיד כִּשְׁנַתְּגַלָּה לוֹ אִיזָה שִׁבִּיב שֶׁל תְּקוּהָ, הָרִי הוּא מוֹכֵן כִּכֵּר לִרְדֵּת מַעַל הַבִּימָה, הָרִי עוֹמֵד הוּא עַל עֲבִרֵי פִי פַחַת... וְהוֹלֵךְ הוּא, סִבְלִי אֲשֶׁר דְּמַעָּה עֵין וֹזַע קוֹלְמוֹס; בְּמִיתָת-נִשְׁקִיָּה הוּא מֵת... וּבִבְכוּתוֹ עַל „גְּלוּת-הַשְּׁכִינָה“ שֶׁל מַצְקִיבִישׁ לֹא הִסְתַּכֵּל בְּבוֹאָה שְׁלוֹ, וְלֹא זָכַר „שִׁיר הַשִּׁירִים“ וְשִׁירַת-הַלִּיּוֹ, וְאִכֵּן זֶה הָיָא כִּכֵּר הַפְּסִיכּוֹלוגִיָּה שֶׁל הָעֵבֶד, שֶׁכֵּל מַה שֶּׁהוּא כְּעִינֵי כְּצוֹרֵךְ הַכְּרָחִי לֵאדוֹנָיו, אִינוּ בִּשְׁבִילֵי אֵלָּא מוֹתוֹרוֹת וְלוֹקְסוֹס... וְאִפִּילוֹ אֵלָּה שֶׁרְבָרוּ עַל אוֹטוֹנוֹמִיָּה לֹא דִּבְרוּ עַ”פ הַכְּרָה פְּנִימִית, אֵלָּא כְּמִצּוֹת-אֲנָשִׁים מְלוֹמְדָה: הַכֵּל מִבְּקָשִׁים אוֹטוֹנוֹמִיּוֹת, וְלִמָּה לִפְרֹשׁ מִן הַצְּבוֹר? וְאִכֵּן וְאֵת לֹא הִיתָה שִׁמְחַת עֵבֶד מִשְׁתַּחֲרָד לִגְמָרִי מִכְּבִּלִּי, אֵלָּא — שִׁמְחַת עֵבֶד הַמְּמִיר אֲדוֹנוֹ הַקּוֹדֵם בְּאֶדָן יוֹתֵר טוֹב... עֵבֶד — לְפִי אַחֶר-הָעַם — שְׂרָץ מְקוֹדֵם אַחֲרֵי הָעֲגָלָה, וְעִכְשִׁיו הוּא רֵץ לִפְנֵיהֶם... וְאוֹמְרִים: לְהַפּוֹלְטִים יֵשׁ אֶרֶץ, לָהֶם לֹא מִן הַנִּמְנָע לְהַשָּׂאֵר עִם, וְאִינוּ אִינוּ יְכוּלִּים אִם גַּם נַחֲפִין, אֲבָל אִם אֵינֶכֶם יְכוּלִּים, אִזְּבְּרָמֶעַ, עֲטוּפֵי-אֶבֶר וְשְׂרוּי-צֶעַר, הִייתֶם צְרִיכִים לִקְיִים אֶת אִפְסִית-כּוֹחֶכֶם, וְלֹא בִקְלוֹת-רֹאשׁ וּבַהֲפָקְרוֹת לִלְגֹּל לֵאדִיר הַצִּיּוֹנוּת, הָאוֹיֵב הָאֶחָד שֶׁלֹּא נָתַן לְמוֹת... וְאִכֵּן נִתְמַעֵט הַלִּבְבוֹת, וְשׁוֹב אֵינֶם מְרִגִּישִׁים, אֵלָּא כִּשְׁבָאוּ מִיֵּם עַד נֶפֶשׁ, וְשׁוֹב אֵינֶם מוֹדְעוּעִים, אֵלָּא לִשְׂרָאָה אֲשֶׁר וְדֵם... וְלֹא נִסּוּ לַחֲנֹךְ דּוֹר שֶׁל אֲנִשֵּׁי-לֵב, דְּקִי-הִהְרַגְשָׁה וְאִנִּי-הִנֵּפֶשׁ, וְאִמְרוּ: אֵין הֶהְמוֹן מְסוּגֵל לַתְּפוֹס אֵלָּא אֶת הַדְּבָר הַנִּמְשָׁשׁ בִּיד, וְלֵאדִּיִּאֲלִים רְמִים אִינוּ מוֹכְשֵׁר, וְחֵי-עוֹלָם אִינוּ מְשִׁיג, הֵן בְּמִשְׁךְ שְׁנֵי אֲלִפִּים שָׁנָה עֵבֶר אוֹתוֹ הֵמוֹן כֹּאשׁ וּבִכְמִים לְמַעַן תּוֹרָתוֹ, מִבְּלִי רֹאוֹת אֶת שְׂכָרוֹ בְּהֵא-עֲלָמָה, הֵן עוֹד הַיּוֹם „מְמִיתִים“ אֲבוֹת לְמֵאוֹת אֶת בְּנֵיהֶם בְּאֵהֶלִי הַתּוֹרָה, לֹא מִתּוֹךְ יִרְאָה, אֵלָּא מִתּוֹךְ אֲהִבָּה. כִּשְׁהָיוּ לְהַדְרֹד קִבְרָנִישִׁים אַחֲרִים הִיָּה אִיפּוֹא גַם הוּא אַחֵר, לֹא הַדְרֹד כִּשְׁהוּא לַעֲצֵמוֹ אִיפּוֹא יְתוֹם, אֵלָּא יְתוֹם הוּא מִפְּנֵי שְׁמוֹרוֹ וּמִדְּרִיבֵי יְתוּמִים... וְהִנֵּה בִּאֲנוּ לִידֵי כֵךְ עַד שִׁגְם הַצִּיּוֹנִיִּים חֲרָשׁוּ בְּעֲגָלָה הַכִּלִּית וְנִטְפְּלוּ לְהַגּוֹסְחָאוֹת הַמַּתְּהַלְכוֹת בְּשׁוֹק, וּבִשְׁפָתָם לֹא דִּבְרוּ, וְלַעֲוֹמַת הַצִּבְעֵי הָאֲדוּם שֶׁבִּדְגַל הַחּוֹפֵשׁ כְּמָה כְּהָה, כְּמָה מְטוֹשֶׁשׁט וְכְּמָה עֲלוֹב, הוּא כְּמָה עֲלוֹב הִיָּה הַצִּבְעֵי הַכָּחוֹל וְהַלָּבִן!... וְהַלּוֹךְ הַלְכָה וְהַתְּגַבְּרָה הַהִתְּהַלְּבוֹת עַד כִּדִּי הַשְׁתַּכְּחוֹת עֲצָמִית, עַד כִּי לֹא הִרְגִּישׁוּ כִּי בִקְצָה הָעִיר הַשְּׁנִי כִּכֵּר כִּלָּה הַ„קִּיץ“, וְהַחֲרַמְשׁ קוֹצֵר, קוֹצֵר בְּלִי הָרֶף... וְלֹא הִרְגִּישׁוּ כִּשְׁהִסָּף כִּכֵּר הַתְּעוּפָה עַל הַצּוֹאֵר... וְנִגְוָעָה בַּת-הַצְּחוֹק עַל הַשְּׁפָתִים, וְנִחְנְקוּ הַתְּרוּעוֹת וְהָעֵינִים הָעֲלִיּוֹת קִמּוּ... וּבִאֲוֵי הַסְּפָדִים וּפְרָשׁוֹ, כִּי מְאוֹשְׂרָה הִיָּה בַּת-הַצְּחוֹק וְעֲלִיּוֹת הָיוּ הָעֵינִים, לְפִי שִׁצְפוּ בַּעֲתִיד הַמְּזוּחָר וְנִפְּלוּ חֵלֶל בַּעֲדוֹ, מְאוֹשְׂרָה? — אִם לֹא הִיָּתָה בִּזָּה אִירוֹנִיָּה מְרָה, מְרָה כְּמוֹת, עַל הָעֵבֶר, הַהוּא וְהָעֲתִיד יַחַד!

רגז רגזה הארץ, ורגזה אחרי שלשת ימי הקיץ — משד, משבר ומהדס, הדם הרב שצק מעליה... ובשעה שגבורים נעזרו ככפירים ורכי-לבב נפו מנוסת-חרב להציל את נפשותיהם, נבהלו נביאי האמנספציה על תורתם ויצאו להצילה מהסכנה שהתרגשה עליה, שחורים יצאו עתנינו, שחורים היו עטופים כותלי בתי כנסיות, וקודרים היו כל הפנים, ועזה, עזה כמות היתה המתאה שבלבות אחינו למושבותיהם, ובאבלות היו שרויים בני אברהם, יצחק ויעקב לבד; ואידך — הבל-פה, ודברי-הן, וסימפטיה... התפלץ איפוא ביחוד הלב העברי, ואפילו אותו הנהנה על שווי זכויות-שבני; יש איפוא בין בני האומה הרוויה והסחופה איזה קשר טמיר, יותר עמוק ויותר נפשי מקורבה דתית, ואעפ"כ לא שכחו אותם הנביאים גם במקום ההרגה, גם בארצות החופש את תורותיהם, בארצות המערב הספידו את ה"קדושים", שמתו על דתם, כאילו באו להעבירם עליה ובכופר נפשם היו יכולים לקנות את חייהם, וכאילו לא מתו אחינו, שמכבר כלו את חשבוניותיהם עם דתם, על דתם אולי בבחינה זו, שאלמלי אבותיהם ואבות-אבותיהם היו חוליונים, היו הם השוחטים ולא הנשחטים, ואלמלי היו סלויים או אריים היו מביעים את צערם העמוק על החיה הצהובה המשחירה את זהר תקופתנו — והכל היה חוזר למסלולו... על דתם לא מתו! אולם הלא צריך לכסות על ה"גזע", הלא צריך להטעים כי בעיקרא דדבר אין שיכות ליהודי המערב עם יהודי המזרח, מלבד התעודה המשותפת שלהם, שאלה נעלבים בעדה ואלה נשחטים בעדה; והשתתפות בצערם של בני דת אחת הלא אינה פוגמת ח"ו בה"אורחיות" ובהפטרואטיזם, כי הלא כך נוהגים כל עמי אירופא כשאתיהם-לדת נרדפים ע"י ממשלות עריצות... ככה גדלה איפוא ההונאה העצמית עד שכל שוד לא יכילנה, וככה התלמדנו מערש-ילדותנו לזייף את רגשותינו, עד שהשניות היתה לנו לסגולה מבעית, ושפתנו הרלה מכבר להיות כלי-מבטא למאוי נפשנו, וכשעינו האחת מורידה דמעות יכולה השניה בעת ובקונה אחת לשחוק... ואלמלי היה פה להנשמה שבקרבונו, כי אז שפה אחרת, ודברים אחרים ושירת-חופש אחרת היינו שומעים!...

וכשם שתורת, "אחדות הבורא" וה"מאור הגנוז שהעלינו לכל באי עולם" היתה לרבותינו שבמערב ל"מלאך-גואל" על כל פורעניות שלא תבוא רישב כל התמיהות ולישר כל ההדורים, כך היתה האקונומיקה ודבוריה המפוצצים למלאך-מושיע לרבותינו שבמזרח, אנשים חיים נעשים למספרים יבשים, ומחשבים בהם כל מיני חשבונות, עתה בא דבור מפוצץ חדש: קונטרס-רבולוציה, ואכן, אל תולולו, אחים, באותם הדבורים המפוצצים! כי אם לעמים אחרים עולים הם בטפות-דיו אחדות ובמעט "הבל-פה", עולים הם לנו — בנחלי דם!... ה"שנאת-עולם" אלינו, תסיסת-הדעות שבאה עתה בגללנו, הכל העמידו על התועלת העצמית, והגורמים האקונומיים, ואינטרסי המפלגות, בימי השתחררות האכרים היו רבים מהאצילים שעמדו בראש התנועה, ורבים מהאכרים שהיו כנגד, לא ידעו מצה זו במה אוכלים, ולחרות יצאו ג"כ מפני שהיו עבדים, כי נא טא בארפקאצ וואליא, א נאשע האלפסקאצ דעלא פאסלושאטסיא דא פאוויואנאטסיא!... כשבאו לבטל עונשי-הגוף, היו כנגד לא המלקים בלבד, אלא גם הנלקים לא יכלו לצייר בדמיונם עולם מתנהג בלי מקל ורצועה. ולמה להרחיק ללכת? הן מכים אותנו בלי הרף, עד שאין כבר מהם בבשרנו, ואעפ"כ לא חדלנו לצעוק: אהבנו את אדוננו, לא נוכל לעזוב!...

מלחמות המפלגות אינן מתבארות איפוא בחשבונות פרטיים בלבד, יש סבות יותר עמוקות, יותר טמירות, יותר נפשיות, המסורת, הטרידיציה, ההרגל, הרגשות הרומנטיים החזקים לכל דבר ישן, שב"הדרת שיבתו" הוא מתחבב על בעלי תכונה ידועה, וכיוצא מסבות בלתי-

נתפסות כאלה הם גורמים לא פחות חשובים מהאנטרסים הפרטיים, ובאותם הרגשות משתמשים למטרות פוליטיות שונות, לא לבצעו בצע ולכוז בו בלבד הולך ה"פורע", הוא אינו שודר במובן הרגיל, שמיד כשאימת הדין מסתלקת ממנו הרי הוא שולח רסן, השודר בהול על עתו כעל ממונו, הוא אינו מכובז זמן על כריתת לשונות, נקירת עינים, נסור-גלגלות, הצלת הרוח; אינו מבקש לענות באכזריות את קרבנותיו ואינו מתעולל במתים כאשר עשו, כאן היה אקט של נקם! כאן מצאה לה מקום השנאה הכבושה מדור דור. כאן הציתו את הקנאות הפטריוטית, הלהיבו את הפנטסיה וגרו את הרגשות הקדושים לפי טעמם ורוחם, גם ב"מאה השחורה" נמצאים כודאי כאלה שאינם מטבעם חיתו טרף, אלא מי שקדש השלכת כדוריו מפץ לשם משכן יוכל לקדשה גם לשם עגל... האשמה האינטלגנציה, האשם ההמון? — חקרי הלכות כאלה בודאי חשובים, כשבאים לעמוד על אפיה של הפסיכולוגיה הצבורית, במקום שלפנינו אינם מעלין ואינם מורידין, העיקר, כי נשפכו נחלי דם, ולא כפעם הראשונה, כי מאורעות כאלה היו לחיון רגיל — אות הוא כי הכל אשמים! כשהרעה נגעה אל עצמם ואל בשרם של שכנינו שמענו קולות אחרים, מאורע יאנואר עורר כ"ב דעת הקהל עד שהיה הגורם השני אחרי המלחמה, עכשיו הבעת-צער פה, הבעת-צער שם, ורוחצים את הכפים, האכזר הרוסי, הפועל הרוסי הוא טוב-לב, רך-המוג, הוא רק מטה-זעם, אבל ההמון הוא תמיד מטה זעם; תמיד הוא נמשך בקלילות ואגוזים, בהבטחת עולם-הבא או עולם-הזה; ומסבי ההסתוריה הם תמיד יחידים בערך, ואותם אנו צריכים להתחשב, ולדעת אנו צריכים, כי הביורוקרטיה אינה נעשה בבוא המהפכה נשמה דאולית ערטילאית, כי אם לא תעמד לה ידה להכריע את הכף לצדה, יהיה לה סוף סוף עוד יד וחלק בהנהגה, ותמיד תעמד לה כחה לשפוך את חמתה עלינו ולכלות בנו את כל מגפותיה, תעמד לה ביהוד, מפני שקנאת המפלגות החפשויות המתנונה, רוב מנינו ובנינו של העם, הצטנן מיד כשדרישותיהן תמלגנה, בכל איפן, הקנאה האפול-טונית תתמצט, וקנאותן של המפלגות החשובות תלך ותתגבר, והן יותר קרובות אל רוח ההמון הרוסי, יותר מוקדשות בהפסיכולוגיה שלו ויודעים במה להסית את יצרו ואיך להשתמש באינסטינקטיו, ואם כשהסכנה היתה צפויה לכל לוחמי החופש לא עמד איש בפרץ, מה תקותנו כי ניחל לימים הבאים? המאור שבחכמה שתמלא את הארץ עם המשטר החדש לא יחזיר למוטב, אירופא המערבית כבר למדה בכית-ספר, על דגלה חרותה באש ודם ההומניות, אלמרי מעשים כאלה שנעשו ברוסיה היו בתוגרמה, כי אז כל צייה היו כבר נמצאים במימי הבוספר, אבל דמנו הפקר, ובמקום שיש שנאה פסיכוית — הם כל הגיון והם כל רחמים! סוברין וגרינומוס ג"כ למדו מעט, וסיעתם לא מתה, יש להם ממלאי מקומם בין הדור הנולד, בה"דמיסטרציות הפטריוטיות" השתתפו הרבה מחניכי היכלי ההכמה, לא מתו עוד לוחמי מלחמת מצוה והקריאות: "מות ליתורים!" שנשמעו בצרפת לפני שנים אחדות. בלי הרף, לא ישארו ברוסיה הר ריק בתללא דאיוורא... וביום שהדלת הגעולה תפתח, ויושבי התחום ינסו להתקל לפני ולפנים, או — הורידו לעפר את דגלי החשש שלכם ואבלות שימי עליהם!...

והיום ההוא בא יבוא, ומגופות אדם יבנו גשרים לעבור מתוך התחום לעבר התחום, וצהל ורחב רוחנו, ושכח נשכח את הזבחים והקרבנות של היום, כמו ששכחנו לא כבר את קישונו הומל וויטמיר, וזכר נזכר רק את המושבות בא"י "שאכלו את יושביהן", ועניים ודלים נשאר כמו שהיינו, ונתעשר במושגים דקים מן הדקים, בתורות חדשות ובאבק

ספרים חדשים. ועל כל הכור כפוצץ, על כל ו"ש לישב", שיתעשר בו ספר-המלים שלנו, יתעשרו קורות-ימינו בדפי דם ואש... ומיכר עדיין לא נקח. ונרפא את פצעינו בצרופי שמות ובלהטי חרטומים, וכמשוגע למראה עינינו נהיה לכלי ראות כי הדם שותת... ואכן אין תקוה לעם, שאינו מזדעזע אלא אם יקימנו השוט, ואין תקוה לתנועה שהשר והשבר היו לרוח החיה באופניה, ואין תקוה לתנועה הרוצה להחיות את המת במספרים יבשים ובאותיות פורחות, ופליטו-החרב, שיאספו להפך ארץ שממה לנושבת, יברחו מהאט ומהמחדשה, כאשר ברחו לפניו מן החרב, מיר כשאיוה קרן-אור תחדור להם מארץ הדמים, וישכחו את כל המכות שהוכו, ויזכרו רק את השומים והבצלים, וישוכו מצרימה... ואולי יעמד ליהודים איזה רוח והצלח מאלה, אבל אם יש עוד שארית ופליטה ל"עם היהודים" לא מאלה יבנה! הבריאה שעלינו לברא אין דוגמתה בהסתוריות, ולא בדרכים הכבושים נגאל, והגיע השעה לאסוף את הכחות הפזורים, שלא שמי הנחושה של הגלות והשאות המתרגשות עליהם הבריחום, ולא השמשות שיתראו עריהם יתזירום, המואסים בברכות הגלות ובאורותיה כמו במגפותיה, להחל עכורת העתיד ולבזו להאומרים כי אנו באים לקצור את אשר אחרים זרעו ומן המוכן נאכל את יגיע-כפיהם... עוד לא נכתב הפרק האחרון של דברי ימינו, ועוד איננו יכולים לדעת מי יאכל פרי מי, ואולי דור חדש כי יקום וישא עיניו ל"משואות-העבר" יביט בגאון על יחירי הסגולה שהדירו הנאה מהעולמות שכלם טוב, שהבטיחו להם חלק נשמתם... ואם אפילו לא ימצא אלא מצבות וקברים — יביט עכ"ל בגאון על "החולמים" השוכבים על אתיהם ומחרישם, שעשו את הנסיון האחרון להחיות עם קשה לב ועקש, שמצאו בלבם את עולמם, וכל הזרמים לא גרפום וכל הרוחות לא זזום, שהיו גבורים בודדים כחיהם, וגבורים גם במותם...

א. ציוני.

גלמוד.

בבקר בבקר, שעה אחת קודם יציאתו לעבודתו, רגיל הוא המורה יואלסון להכנס אל בית חברו שינג'ין, השוכב עדיין ער במשתו בחבוק ידים, ולפנות אליו בשאלה, חציה תמיה וחציה תוכחה:

— העורך ישן? הלא זה השעה העשירית?

והלז עונה בפנוק מתוך פהוק רחב:

— וכי מה אני מפסיד? כלום יש לך תענוג זול יותר מזה?

ובערב בא שינג'ין אל דירתו של יואלסון ומוצא אותו יושב ומעין בספר, והוא פונה אליו בקצת לגלוג וקצת מנודר-ראש:

— שא נא עיניך וראה: הנה החיים, החיים, ואתה יושב ומחמט

בגוילים מתים.

יואלסון מתנצל ועונה באנחה:

— מין מחלה היא... הלא אומר אני תמיד, כי נשמות רצוצות אנחנו.

שני החברים מצאו זה את זה בראשית ימי האביב, נתחבבו זה על

זה והתרועעו זה עם זה.

יואלסון הוא דר' בכרך זה שבע שנים. מכרים רבים לו, אך ידיד אין גם אחד.

הוא חשב את עצמו לאדם עמוק, שקשה לו בשביל זה למצוא "אני שני", שיחוש וירגיש כמותו.

מלבד זאת התרחק מן החברה, משום שלפי דבריו אין הוא יכול להיות חבוש בעבותות הנימוס.

יודע הוא, שמכיריו מלגלים עליו, על שערותיו הפרועות, על משקפיו החכולות וקוראין לו "פילוסוף".

אך הוא בו להם וללעגם ברכו, משום שמכיר ויודע הוא את ערכו לעומתם. כמה הם עוסקים, אף המובים שבהם? אחד מספר חדורים והשומעים צוחקים בקול, אף על פי שלדעתו אין בזה אלא ליצנות; וכשהוא מתחיל מדבר, מיד הוא שומע לגלוג: "פילוסופיה".

ולכן בחר לו יואלסון להתבודד עם ספריו, שהוא מבין אותם והם מבינים אותו.

אך יש שלבו היה מלא המון מחשבות, המתפרצות החוצה, ואז התנענע יואלסון לחבר רע, להשמיע באוזניו את הגות רוחו.

ואז היה חושב את עצמו לכבוד ונעזב, והיה מרחם על עצמו ונד לגורלו. ויש שבכדידותו היתה הפונדקית שלו, אשה אלמנה, פונה אליו בשאלה של השתתפות: מפני מה הוא יושב לבדו תמיד.

ויואלסון היה מתחיל מרצה לפניו פרק בפסיכולוגיה, כי קשה מאוד למצוא בין בני-האדם הד לקולו של הלב...

והפונדקית מנענעה בראשה ואומרת:

— רוק שכמותך צריך לשאת אשה. אין לך ידיד יותר נאמן מאשה...

יואלסון משיב לה בבת-צחוק, בדרך שעונים על שאלות תמימות של ילדים, כי לו יש השקפה אחרת לגמרי על הנשואין, כי שאלה גדולה היא וחשובה...

והוא משמיע באוזניה המון מחשבות עמוקות ואודיגינליות, אף על פי שמכיר הוא, כי אין האשה הפשוטה הואת מסוגלה להבין אותו.

אך יואלסון מצדיק את נפשו: "רוח היא באנוש".

ככה היה מנהג יואלסון עד ההזדעקות אל שינקין, עד פנישת שתי הנשמות הקרובות זו לזו.

יואלסון הביע זאת לא אחת, כי רק בשינקין מצא את האדם אשר ערגה נפשו אליו.

על פי השקפה ראשונה נראה, כי שונים הם שני האנשים האלה

בתכונותיהם, אבל העין החודרת מכירה, כי הנשמות שלהם קורצו מחמר אחד. כך חושב יואלסון.

הוא אוהב מטבעו את הפילוסופיה ואת החקירה הרצינית, וחברו יש לו נטיה לפתגמים קצרים ושנונים, ובכן מוציא שינקין מפיו סמנציה חריפה, ויואלסון בא אחריו ומבאר ומברר. להאומר בעצמו את כונתו ואת העמקות שבדבריו.

שניהם הם נזירים מן החיים; אלא שיואלסון מתיחס אל הכל בשלוה פילוסופית, אף על פי שמכיר את כל הכיעור שבחיים, אך סובר הוא כשפינוזה: „אין צריך לכעוס, אלא להבין“, ושינקין מתמרמר ושופק את חמתו על בני האדם, שהשחיתו את החיים, ולכן הוא בורח מהם ומהמונם.

בשיחותיהם הארוכות נוטלת שאלת האהבה מקום גדול. יואלסון אין לו בלבו מינא, על הנשים, משום שאי אפשר לדרוש הרבה מזה, שהטבע לא חנן אותן... כשם שאפשר להביט במנוחה על מעשי ילדים ותעלוליהם, כך אין לך להתרגז למראה הריקניות שבנפש האשה... הוא, יואלסון, נשאר רוק זקן, מפני שנקלה בעיניו אשרם של ה„מישמשנים“, והאשה, לדעתו, אינה מסוגלה כלל לאושר נאצל מזה...

לא כן הוא שינקין. הוא מרוסם ומשבח את האשה האידיאלית, מבחר יצירותיו של הטבע. אך קוצץ הוא על „כבלי הקולטורה“, על „אויקי הנימוס“, על „מוסרות הציוולוציה“, שהם הם משחיתים כל יופי והם הם שנמלו גם מן האשה את טבעיותה. תמה הוא, אם יש בדור הזה אף אשה אחת, הראויה לכבוד, ולאהבה לא כל שכן.

בכלל נכרת בהשקפותיהם של שני החברים נטית האחד לפרווה ונמית השני לפואוזה.

יואלסון אינו מחבב ביותר את הספרות היפה ואת השירים עור פחות מזה. וכמה פעמים הוכיח את שינקין על שאדם כמותו עוסק לצעמים בהבלים כאלה, „מביאים ראיה מגיטה. אבל כלום היה זה משורר? זה היה פילוסוף“.

אך יותר ויותר מכיר יואלסון בחשיבותו של חברו, ואף על פי שמעולם לא יאמר שבחו בפניו, אך בלבו הוא מפנה מקום רחב לאדם זה. „בין החול הרב מצאתי מרגלית“.

כך מהרהר יואלסון.

זה היה בסוף ימי הקיץ.

בבקר אחד, כשנכנס יואלסון, כדרכו, אל דירתו של שינקין, מצא את המטה מופנה, החדר מכובד, והחבר איננו.

יואלסון הכיר זה ימים אחדים בפני חברו, כי דבר לאט עמו, אלא שהמתין עד שיספר לו חברו בעצמו.

ובערב היום ההוא לא נראה שינקין גם בביתו של יואלסון. יואלסון יצא לטייל יחיד. הערב היה כה נעים, כה משיב-נפש, אך לאחר שעה קלה שב אל מעונו. טיולו הטיל עליו שעמום, כל כך התרגל בחדשים האחרונים אל בן זוגו.

גם ממחרת לא ראה כל היום את פני שינקין. מפי הפונדקית של חברו נודע לו, כי, כמרומה לה, היה דיירה לחתן... — ? ?

וביום השלישי, כשישב יואלסון לבדו בנך, עבר על פניו זוג מטייל, והוא הכיר את חברו שינקין.

רק אחרי עברו הכירו יואלסון. הוא התחיל מסתכל מרחוק, בשביל להתכונן אל העלמה, בת לויתו של חברו.

זו הפנתה את ראשה והעיפה עליו מבט, ונחוך קל נראה על פניה. "אל נכין סיפר לה שינקין על אדותיו ולגלג עליו ועל מנהגיו." לב יואלסון התחיל רואב.

כששב אל ביתו, כבר היה לילה. אך הוא לא מחר להחליק בחדרו את המנורה. ישב על מפתו והתחיל מתהדר ומתהדר...

וכשהומינה אותו הפונדקית ישלו לשתות תה, לא סרב כלום ויצא אל החדר הנדול וישב לפני השולחן הארוך, שעמד עליו מיחס רותח עם כוסות וכפית.

הפונדקית שאלה אותו, מדוע פניו זועפים ורעים, שמא חולה הוא חם-ושלום.

והוא הרצה לפניה השקפה שלמה על דבר מחלות הגוף ומחלות הנשמה... על אדות בני-אדם חלשים, הזקוקים לרעות וידידות ועל אדות החזקים, שמוצאים בנפשם די כח ללכת לבדם, כשם שהאדם הבריא אינו זקוק למשענת.

האלמנה הקשיבה לדבריו בכונה ונענעה בראשה.

— הלא אלה הם דבריה... הכל בידי האלהים... מה היא מתנת בשר-ורם?... לפני חמש שנים, כשמת בעלה, עליו השלום, והיא נשארה אלמנה עם חמשה יתומים קטנים, היתה מפחרת, שמא חם-ושלום תצטרך לחסדי הבריות... אבל, תהלה לאל, ניצלה מזה... העיקר הוא, אין להתיאש... יואלסון לא ענה דבר. הוא שב אל חדרו לגמור את הרהוריו...

מ. בן-אליעזר.

באין מנהיג.

(ליום פטירתו של הרצל.)

כששבתי מן הקונגרס השביעי האחרון, לא יכולתי לזוז מן העיר ווינא, עד שלא בקרתי את קברו של הרצל.

צריך אני להגיד לכם, שממבעי אינני מתפעל למראה עיני, אינני לא משורר ולא אסתתי ואין אני יכול לחבין במראות, כמה פעמים בקרתי בבתי אוסף תמונות יקרות, מפורסמות בעולם; ראיתי אנשים מתלהבים ומתפעלים, מגיעים לידי דבקות מן היופי ומן הקסם השירי שבהן, ובכדי שלא להתראות כבן-כפר נעניתי גם אני בראשי לכל אותן התשבחות, אבל באמת לא נודעוה נשמתי כל עיקר. ויש אשר חשבתי בלבי שגם כל אלה משקרים ונושאים שי להמפורסם, לה מקובל...

אבל תחת זה מודעוה נשמתי בהלך-רוח ידוע. כשאני יושב בביהכ"נ בימים הנוראים וקורא את הפיוטים, כשמתנוצצת בלבי מחשבה ע"ד עברנו המלא צער ויסורים כ"כ גדולים, כ"כ נוראים; כשכל אותם היהודים העומדים עטופים במליתים וקישלים ומכים על לבם: "אבינו מלכנו חטאנו לפניך! אבינו מלכנו רחם על עוללנו וטפנו!" — מתמוזגים ברעיוני למושג היסטורי אחד, ע"ד עם היהודים "שאכפו עליו הצרות, דוויים סחופים ומבוהלים, סחי ומאוס בין הגוים, מוכים ודחופים בלי חשך"; כשאותם רבי שמעריל ורבי בעריל מופיעים בדמויני כסמל אומתי האומללה, — אז שוכח אני לגמרי את כל למורי הפלסופיים ואת כל הוכחותי ההגיוניות, ולובש אני את מליתי וקישלי ומסנף א"ע בתענית ומכה על לבי "על חטא" וכוכה ברמעות שלישי...

סנשימנטליות, אתם אומרים? לא. זוהי השתכחות הנפש החשה בצערה העולמי של אומנתו. זוהי התרוקנות הלב, הנושא בקרבו מכאובים איומים, הסובל ענוים קשים ונוראים, העמוס משא כבד לעיפה והמתמוג בפצעיו. די ללב מלא זה לנוע אך מעט—וישתפך על כל גדותיו. וכדבר הזה היה לי גם בעמדי על יד קברו של הרצל. לא אותו ההור של בית-עלמין, אשר עליו שרו המשוררים וכתבו הכתבנים, עורר בי את רוחי, לא שירת המות הניעה את המיתרים שבלבי, כ"א מחשבה

אחת החירותני: פה נקברה תקות האומה, אמונתה ובטחונה. יודעים אתם, חברי, שהייתי אחד ממעריציו של הרצל ומן המאמינים בו עד כרי מדת חסידות. ואפילו באותה העת, שהיתה סכנה בדבר, מפני שכל הרבק בו הוכרו אצלנו לריוקציוניר, לקצר-מח, לבורזשואי וכל „דמוקרט“ מחויב היה לידות בו אבן.

אבל דבקותי בו היתה לא תולדת סימפתי פרטית — כשאני לעצמי ידעתי את הרצל לא יותר מיתר הציונים המערביים — אבל הרגשתי בו את מרכז האומה הישראלית, כל כמה שהיא עדיין תלויה בשרשיה ההיסטוריים. הרצל היה לי בבחינת משיח, איש שבו אצורה נשמת היהדות ורצונה, איש שאילו התכנסו אותם הנימין הדקים הממותחים על פני ההיסטוריה שלנו בלי קשור ובלי סדר, והוא, רק הוא, ידע לצרף אותם ולהדקם כדי לעשותם לחוט אוריאדני חזק, אשר יוציאנו מן הלבירינתה הגלותית הזאת.

ובמותו שבו ונפסקו אותם הנימין ועוד הפעם הנם מפוררים על פני עולמנו בלי קשור ובלי סדר — והעולם חשך בעדנו.

המחשבה הזאת היא שדכאתני שם בבית מועד לכל חי. עמדתי משומם ומרעיד ומביט אל מצבת האבן, המעיקה בכבדה על גופת החלל הגדול שלנו. ויש שנצנץ רעיון בלבי: הבה ואהדוף את האבן האכזרית הזאת והתנשאה מתחתיו האדמה ותשוב לתחיה תקות עם רב ויתמלא העולם עוד הפעם זיו ואורה. אבל תיכף בא היאוש המר ומפח לי על פני: בן-אדם! מה שאבד — איננו אבד לעולם. * * *

והדבר היה בשובי מן הקונגרס האחרון. הלב מלא שממון ושפק נורא. האורגניזציה הוכתה לרסיסים. זו האורגניזציה שלשלומה והצלחתה חרד כ"כ מנהיגנו המנוח ולמענה הקריב את מיטב כחותיו. המפלגה נקרעה, ומי שהיו עוד אתמול אחים ואוהבים, נעשו היום צרים ושונאים זל"ו. בתוך המריטוריאליסטים ישנם אנשים שאי אפשר לי לחרול מלקרוא להם: חברים. ואולם אחרי הקונגרס השביעי—סוף-סוף, שוב אינם עוד חברי! וחשבתי אני עם לבי: אילוי היה הרצל חי, הכי קרה לנו אסון כזה? הכי הגענו לידי קרע איום כזה? הלא די היה שירים הוא את קולו—וכל המחנה היה מתקבץ תחת דגלו כאיש אחד חברים! * * *

ואולם הקונגרס השביעי היה רק התחלת האסון. מה שבא אחרי זה, הוא הרבה יותר נורא, הרבה יותר איום ממנו. הפוגרומים וכל אלה נהרי נחלי הדם השוטפים בתפוצות ישראל ואתם כל אותו הפוגרומ

ה' וְהָיָה כִּנּוּי שֶׁהָיָה בָנוּ, הַיּוֹם הוּא חוֹרְבָן אֶלְפֵי הַמִּשְׁפָּחוֹת מִבְּנֵי עַמּוּנוּ וְאִיִּם—
אִיִּם הוּא אוֹתוֹ הַחוֹרְבָן הַרוּחָנִי שֶׁחֲחַרְבָנוּ!

הֵבִימוּ נָא אֶל הָעֵתוֹנִים שֶׁלָנוּ וְרָאוּ אֶת אֲשֶׁר הָיָה לָנוּ: בְּגֵד וּמַעַל,
כַּחַשׁ וְחִנְף, הַצְבִּיעוֹת וְהַחֲנוּפָה כִּבְשׁוּ לָהֶם מָקוֹם בְּרֹאשׁ וְאִנִּי הִדַּעַת וְכָל
אֱלֹהִים אֲשֶׁר זִיק אֱלֹהִים בּוֹעֵר בְּלִבָּם נִדְחָפוּ בְּבוֹשֶׁת פָּנִים הַחוּצָה.
בְּדָקוּ נָא וְהִגִּידוּ לִי אֵיפֹה הֵם, אֲנִי נִחְבָּאוּ, כָּל אֱלֹהִים שֶׁהָיוּ שׁוֹתִים
בְּצִמָּא אֶת דְּבָרֵיהֶם לִפְנֵי שֵׁתִים שֶׁלֹּשׁ שָׁנָה? עַל הַבִּמָּה עוֹמְדִים וְדוֹרְשִׁים
בְּרֹאִים חֲדָשִׁים לְגִמְרִי, אֲשֶׁר אֶת שְׁמֵעַם לֹא שָׁמְעֵנוּ וְאֶת לְשׁוֹנָם אִינֵנוּ
מִבְּנִינִים, כִּי אֵין לְשׁוֹנָם קוֹלָמוֹס לִלְבָּם וְאֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם אֵינָהּ בּוֹעֶרֶת בְּלִבָּם,
בְּרֹבָם הַגָּדוֹל (מִלְכָּד אַחֲדִים יוֹצֵאִים) הֵנָּה חֲסָרִי כָּל כֶּשֶׁר וּמִשׁוּלָּלִי כָּל
מִדְּרָגָה נְבוֹאִית וְכָל כַּחַם הוּא רַק לְהִרְבוֹת חִנְף וְכַחַשׁ, לְנִכְבֹּאת לְשִׁקְר
וּלְתַפּוֹשׁ אֶת הַתְּמִימִים שְׁבַעִם ע"י דִּמְגוּגִיָּה בְּזוּיָהּ.

מִחֲבָרֵינוּ הָרִאשׁוֹנִים אֲנִי מוֹצֵאִים עֲדִיין מַעֲט מוֹעִיר וְגַם אֱלֹהִים אוֹתָם,
שֶׁכֶּךְ אוּ בְּאֹפֶן אַחֵר, יִכְלוּ לְהִסְתַּגֵּל אֶל הַדְּרִישָׁה הַחֲדָשָׁה, כְּלוּמָר: לִפְנֵת
עוֹרֵף לְמִשְׁאוֹת הַנֶּפֶשׁ הַלְּאֻמִּיּוֹת הַיּוֹתֵר מַעֲלוֹת וְלִקְטֹר לְבַעֲלִים הַחֲדָשִׁים.
„לְמִאֲמִרִיסְטִיקָה הָלוּ מִתְנַעֵנֵעַ!“ — שׁוֹמֵעַ אֲנִי קוֹל מֵאַחֲרָי, אֲבָל
לְמָה אַחֲרֵי וַיֵּשׁ אֲשֶׁר בְּמִאֲמִרִיסְטִיקָה אוּ הָיָה קוֹל אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ וְאֵשׁ
קוֹדֵשׁ בּוֹעֶרֶת. — וְהֵלֵךְ אֱלֹהִים הֵם הַתְּנָאִים הָרִאשׁוֹנִים לְכָל יְצִירָה, וְאוֹלָם
לֹא עַל הָעֶדֶר מֵאֲמִרִים מִסּוֹג זֶה אוּ אַחֵר אֲנִי מִתְאַוֵּן, לִגְבִי „רִיאָקְצִיּוֹנִיר“
כְּמוֹנִי אֲפֶשֶׁר שֶׁכָּל אֵיטֵם הַפְּלֹפִלִים וְהַחֲדוּדִים, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה מִן הַסְּקָרָה,
ע"ד וַיִּשְׁמָה וּמִשְׁתָּרִי אוּ מִפְּקָרָיו, ע"ד סְפִירִידוֹנוּבָא וּשְׁמִירָט וְכֻדְמָה לְזֶה, —
הֵנָּה (כִּהֵּן בְּמִדָּה שֶׁהֵם יוֹצֵאִים מִגֵּדֶר הַצּוֹרֵךְ הַאיִנְפֹּרְמַצִּיּוֹנִי) מֵאֲמִרִיסְטִיקָה
עוֹד גְּרוּעָה בְּעֶרְכָּהּ מִזֶּה שֶׁל „הַמְּלִיץ“ נ"ע, יוֹתֵר מְזוּהָ, הֵנָּה — הַתְּחִקוֹת
קוֹפִיִּית, קִרְקִיטוֹרִית מְכַוֵּנִת לְמָה שֶׁהוּא בְּאֵמֶת גָּדוֹל וְנִהְדָּר בְּמִקְוָמוֹ—
בְּעֵתוֹנוֹת הַרוֹסִיָּת, אֲבָל מִתְאַוֵּן אֲנִי עַל הָעֶדֶר הַמְּחַשְׁבֵּה
הַעֲבָרִית, עַל חוֹסֵר הַרְגֵּשׁ הָעֲבָרִי, עַל אֲבִדֵּן הַחוֹשׁ הָעַמְמִי הַפְּשׁוּט
מִתּוֹךְ עֵתוֹנוּתָנוּ, וְשֶׁעוֹד הָיָה כְּמוֹ מִתְנַאֵה בְּעִנִּיּוֹתָהּ וּבְנוֹלָתָהּ הַזֹּאת...
אִינִי קוֹבֵל עַל מָה שֶׁאֵין עֵתָה מָקוֹם בְּעֵתוֹנוּתָנוּ לְמִאֲמִרִים צִיּוֹנִיִּים,
אֲבָל קוֹבֵל אֲנִי עַל שְׁגוּרָשׁוֹ מִשֶּׁם כָּל אֱלֹהִים שִׁישׁ בְּלִבָּם דְּבַר מָה לְהִגִּיד
לְעַם הַיְּהוּדִים, אֲלֵא שֶׁאֵין דְּבַר-מָה זֶה מוֹצֵא חֵן בְּעֵינֵי הַמּוֹלִי"ם, מִפְּנֵי
שֶׁאִינִי מִצְטָבֵעַ וְאִינִי חוֹנֵף וְאִינִי מִקְמִיר קְטוֹרֶת לְאֱלֹהִים הַחֲדָשִׁים שֶׁלָּהֶם! ...
וְחִזְיוֹן זֶה עֲצֻמוֹ גַּם בְּשֶׁדֶה הָעִסְקָנוֹת הַצְּבוּרִית: נַעֲרִים שֶׁלֹּא בָּגְרוּ
מִתְנַשְׂאִים לְקִרְאוֹי הָעֵדָה, אֲרִנְבוֹת שְׁמוּגֵ-לִבָּם לֹא נִתְּנָם לִצְאָת אֶל הַמַּחֲנֶה
בְּשַׁעָה שֶׁהָיָה צוֹרֵךְ בְּאוֹמֶץ-לֵב לְהִתִּיצֵב מוֹל קְשֵׁתוֹת הַמּוֹרִים וְלַעֲמִיד נִכְח
הַרוֹגְמִים בְּאֲבָנִים, הֵם עֵתָה מְנַהִיגִים וּמוֹרִים לְעַם הַזֶּה. בְּתַכְפִּיסֵי הַטַּעַם

ודמגוגיה גוולים את האמון מידי העם, וכשהדבר בא לידי הרמת-קרן
האומה, הם פונים עורף וגם נכונים לפרוץ בחומת האחדות האחת הנשארה...
מעשה בפטרבורג ובכוח ע"ד יסוד מפלגה פרלמנטרית של הדפוטמים
היהודים בדומה הממלכית.

* * *

וחושב אני עם לבי: אילו היה הרצל חי אתנו היום! האם
לא כחו ואומץ לבו לכד היה די להפיח בנו בכל נור רוח גבורה ואיל
להדוף אחור את כל אלו נביאי השקר והרועים הרעים? !
אבל עתה — יתומים היינו ואין מנהיג, לכן רפה כחנו וגבורתנו נשתה.

* * *

והימים עתה ימי התעוררות רבה בכל תפוצות הגולה. שארית ישראל
מתאזרת עוז וקושרת מלחמה בעד קיומה, בעד זכויותיה האנושיות והלאומיות.
ברוסיא, אויסטריה, ואפילו אמריקה, הננו רואים תנועה להסתדרות
לאומית-מדינית! בשעת הרת-עולם כזאת דרוש שיעמוד
בראש איש אזור בגבורת הרוח, אמיץ ועשוי לכלי-חט; מפקד שכל העם
יאמין בו אמונה תמה וילך אחריו.

אבל גבורתנו ואמונתנו קבורה בבית מועד לכל חי אשר בווינא
ומצבת אבן קרה ככפור עומדת עליה ומעיקה בכבדה על החלל הרוקב
באדמה ועל הלב העמוס לעיפה.

ותועות עינינו ברחוב היהודים ומבקשות את הנביא, את הרועה,
אשר יעמוד בראש ויקבוצ את החומים המפוזרים ויארגז מהם מוסרות
חוקים — אך לשוא.

עד שיעמוד גואל צדק לעם שחוח ונדכה. — — —

משה מליינמאן.

זכור!

זכור את אשר עשה לך עמלק.
זכור, ישראל, את אשר עשה לך העם הנוצרי מדור דור; זכור את נחלי הדמים אשר המביע בהם את נשמתך, ואת זיקי העבדות אשר שם עליך, ואת החרבן אשר המיט עליך ועל נפשך — ואִי־בָּךְ את העם הזה, ואיבת אותו בכך לבבך ובכל נפש ובכל מאודך!

וְאִי־בָּךְ את העם הזה ואת תורתו ה"קדושה", המלאה סליחה ומחילה, ואיבת את הגזע הגדול הזה, השואף לדם!

אַל אהבה, אַל סליחה, אַל מחילה להעם הרוצח הזה, להגזע הפורה ראש ולענה — רק שנאה עזה וכבושה, איבה נצחת, שנאת עולם לשונאי עם-עולם!

אנטי־נוצרות — זה יהיה דגלנו אשר בו נדגול.

עין תחת עין, שנאה תחת שנאה. בנפול אויבנו אל נבכה.

"ישמח צדיק כי חזה נקם" אמר החכם באדם.

ו"אהבת לרעך כמוך" כתיב בתורתנו — ולא לְרַעְךָ.

אל־נקמות ה'. "גדולה נקמה שניתנה בין שתי אותיות".

עלילות דם הם מחפשים עלינו — למען שפוך את דמינו כמים, ואנחנו תמיד סולחים, תמיד מוחלים — הבוז לנו, עבדים נכנעים, כל רגש־אנוש טבעי אין עוד בקרבנו. את דמינו הם שותים כמים זה אלפי שנה — ואנחנו, עבדי הגלות, באנו בנקרות הצורים ונלחמנו מלחמת־מָגֵן בצוהרינו תחת להלחם מלחמת תנופה בחלאת מין האדם הזה.

על חרבנו נחיה!

ושנאת עולם נשבע להעם הזה ואל הממשלה הרשעה אשר התירה את דמינו. שבועת שנאת עולם, כהשבועה הגאה של גולי ספרד אשר קללו את ארץ הדמים לבלי שוב אליה:

אך לא שבועת עבדים נרצעים כשבועת המורדים העברים בארץ הדמים, הנשבעים — ללחום בלי הרף ל"טובת ארץ מולדתם" ואת ולאשר "אחיכם האזרחים" ולאשר האנושיות כלה עד טפת דמם האחרונה.

לא! לא למען שחרור הארץ והעם הרוסי עלינו להלחם, כי אם בעד עצמינו ודמינו, בעד השגת זכויות אדם וחיי אדם לנו. לא בעדם, חיות השדה, אנו נלחמים, לא למען שחרורם ושחרור רגשותיהם הפראיות, כי אם בעדנו בעצמנו.

נשכח נא את המליצות היפות והכוזבות של "ומלאה כל הארץ דעה", נתיאש נא מלדאוג ולהלחם בעד כל "האנושיות" כלה, אשר לא תדאג גם למעננו, בעד אותה האנושיות של דעת הקהל האירופית והאמריקנית, הרואה אותנו טבוחים וזבוחים לעיני השמש — ומחרשת "בשם הדיפלומטיה".

בה"שלחן־הערוך" הדיפלומטי שלה, אשר איש לא ידע את מחוקקו, לא נזכר הסעיף הזה, הסעיף של "לא תעמוד על דם רעך" — ואשר על כן הכל שרוי, הכל מותר לכל מדינה ומדינה לעשות באזרחיה ככל הישר בעיניה.

וזאת היא תורת האנושיות – האנושיות הנוצרית!
 למען אנושיות אשר כזאת אין כדאי לנו לשפוך את דמינו, לשאת את נפשנו;
 לאנושיות-נוצרית כזו נרגיש רק רגשי כוז וחרפה ואיבה נצחת.
 וכברת ארץ, כברת-ארץ אחת, הבה ונמצא לנו לחיות בה בינו לבין עצמנו
 ולמען עצמנו. נבדל מכל העדה הרעה של אותה האנושיות הנוצרית. נהיה נא עם
 לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב. כי לא כצורנו צורם.
 וזכור נזכור תמיד את אשר עשה לנו עמלק בכל הארצות בכל המקומות ובכל
 הזמנים ולא נשכח לשנוא אותו בכל לבבנו ובכל נפשנו.
 על חֲרָבְנוּ נחיה – או נמות!

א. מ. ננצר.

ברלין. אחרי הטבת בבאליסטוק.

מַחֲדָּשׁ לְחֲדָשׁ.

(השקפה עברית.)

”נוֹקְבִים אֶת הַמַּחַ וַיֵּשׁ בָּהֶם פְּדִי

לְהַמִּית

אֶת רוּחְךָ וְאֶת נִשְׁמַתְךָ...”

ובפעם הזאת אי אפשר להתאונן, כי
 האסון הגדול, שבא עלינו לא עורר השתתפות
 מצד שכנינו הנוצרים, כי לא הרעישו העתונים
 הרוסים והאירופאים בכלל את העולם על
 אדות הנבלה שנעשתה, אדרבה, על פי
 הקרירות השוררת בלב אירופא הנוצרית
 ביתוסה אל עם היהודים, לא חכינו כלל
 להשתתפות רבה כזו.

מלבד העתונים הרוסים, שהקדישו מאמרים
 רבים לפוגרום הזה, מלבד הדרשות המלאות
 רגש-אדם, שנשמעו בתוך כתיב „הדומה”,
 כנגד עורכי הפרעות, עוד הרימו קולם
 העתונים האירופאים ודברו קשות עם
 הממשלה הרוסית על מעשיה המקולקלים ועל
 הפולטיקה האכזרית שלה.
 מפני מה זכה פוגרום זה לפרסום כל כך?

א.

אפשר שנמצאו בתוכנו יהודים לאומיים,
 שבסתם אהלם רגנו על העתונים העבריים,
 שבחדשים האחרונים השקיעו את עצמם יותר
 מדי בעניני „הדומה”, ובכלל הרבו מאד לשפל
 בוויטה - ודורגובה ובפוליטיקה
 רוסית, עד כדי להסיה דעת משאלות הפנימיות
 של עמנו, כאלו כלן כלן משולבות ונאחזות
 בשאלת רוסיה — הנה בא עתה לפניהם
 ענין אחד, התופס את כל עמודי העתונים
 העבריים, והענין הזה הוא כלו יהודי, שאין
 להרהר אחרי יהדותו.

הפוגרום האחרון שבבאליסטאק!
 זה שני שבועות אתם קוראים בעתונים
 העבריים את כל אשר עבר על עיר יהודית
 ועל דבר התרדה הגדולה אשר הקיפה את
 כל „תחום-המושב”, שחיי יושביו תלואים
 להם מנגד.

והמעשים אשר נעשו, השוד והטבח
 אשר נערך ליהודים, האכזריות האיומה
 שנגלתה לעין, כל אלה —

מלבד זאת, אם נפשה של אירופא אין על רוסיה, שעד היום היא חצי-אזיה בעיניה, הנה מאודה, רכוש, שקוע ברוסיה, ולכן היא מכימה בשבע עינים אל הנעשה שם, ומתיראה מאד מפני המהומות התכופות הבאות ברוסיה, העלולות להביא אותה עד בנקרוט, ואז — הלכה חמור, טרפון! המיליארדים של אירופא, המונחים במדבר רוסיה, מה יהא עליהם?

ואפשר שלכה של אירופא נוקפה קצת על אשר בהלואתה האחרונה לממשלת רוסיה נתנה חרב בידי הביוורוקרטיה להלחם בחמה שפוכה עם תנועת החופש בארץ, הנה כי כן היא, אירופא, שגרמה למביחת ביאליסטאק, איך שהוא, עלתה עתה שאלת יהודי רוסיה על עמודי העתונים, הרבים את ריבם, התובעים את עלבונם, הדורשים את משפטם, הלווחים על זכויותיהם.

ובמדה שחוק הקול מבוזז, הקול הנשמע להגן עלינו, כך רתתה האנחה מבוזזים, אנחת כנסת ישראל בגלות... העתונים העברים אמנם מככים את חללי ביאליסטאק, אך הם מורידים דמעות על אסון היהודים ואינם רואים בפוגרום הזה אות לכל האומה הישראלית, כי אלה לשכות אף רגע אחד את מצבה בגויים... באזניהם מצלצלים הדברים הטובים של חסידי-אומות-העולם, כלכם מתעוררת התקוה כי לא יתום בודד הוא ישראל בעמים, עיניהם מצפות אל אירופא הגדולה והאדירה, משוש כל העולם, כי תסתירם בצל כנפיה...

ואני שומע את דברי הנביא הקורא:
"הוי, היורדים מצרים לעזרה!"

והלא בשלש השנים האחרונות היו כמה וכמה טביחות ביהודי רוסיה, וביניהן כאלו שאינן פחותות באכזריותן וברוב קרבנות-האדם מזו שבביאליסטאק?

בכל עת שבא לדינו מאורע רב-הערך, שקשה לעמוד על אפיו, שאין אנו מבינים את הופעתו, הרי אנו צריכים לבקש את הסבות שגרמו לו ואין לומר: רק מקרה הוא.

ובענין שלפנינו לא קשה כל כך למצוא את החידה ולהשיב על השאלה: "מה נשתנה". הפוגרום האחרון היה עלבון גדול מצד הממשלה הרוסית בכבוד הדומה, הרי זה כאלו אמרה באירוניה: אתם יושבים בתיכל הטברי ודנים ומתוכחים על אדות החופש, מחרפים ומגדפים את הביוורוקרטיה, מנבאים למפלתה במהרה, ואנו העומדים מצד הממשלה נראה לכם את כחנו ואת גבורתנו, ונראה יד מי תהי על העליונה, הנה לכם פוגרום! והו ולזול שאין למעלה הימנו בכבוד, הפרלמנט הרוסי, והוא הרגיש בו והתמרמר... בזמן הפוגרומים הראשונים האמינו באירופא, כי רק, בשעת חירום" יש מקום למוראים כאלה, ובשעה שבמדונה שורר בעצם תקפו הטיור של הריבולוציה אין להמלט מקרבנות אדם, במקרה היו יהודים למשסה, אבל בעיקר הדבר אין אלו אלא קרבנות הקונטר-ריבולוציה, ואולם לאחר שתרגע הארץ, והדבר הזה יכא עם אספת נבחרת העם אל הדומה, אז אי אפשר כלל שישובו מחזות איומים כאלה.

כך היה מהלך הרעיונות של עתוני אירופא. עתה ראו, כי כבר כלו כל הקצין ו"הגאולה" עדיין לא באה, והפוגרומים הולכים ומתחדשים עם כל פראיותם, ולמראה כל אלה העמידו קול זועות,

בן-בג'בג.

עַר הַדֶּרֶךְ.*

...עומדים אנו בתקופה מלאתי עובדות נמרצות אשר תוצאות מאד נכבדות נשקפות להן ובטוחים אנו אפוא כי הקהל העברי ימצא חפץ במפעלנו אשר אנו אומרים לעשות: להגיה אור על כל החיוניות האלה העומדים ברומו" — לא! לא בשפה זו נבוא לדבר אליכם כיום הזה, כי כזאת וכזאת כבר שמעת דרכם, ולא סגי בזה שתואילו, המכובדים, לשבע רצון ועונג עוד פעם כמה שאונכם הכבדה רגילה לקלוט לתוכה, במה ששגור על פיהם הפתוח ובמה שלבכם הגם גם בו.

לא סגי בזה וגם לא כדאי, סמי מכאן „בטוחים“ ... סמי מכאן „תקופה“... כי „התקופה המלאתי“, אשר בשמה תקראו או תשמעו קוראים כל היום, — הנה הלא רק לפני ימים מספר לא היה איש שיטיל ספק בה או שיאמר לבטל את חשיבותה המחלטה לנו; הכל ידעו אז כי ב„תקופה“ אשר אין ערוך לה“ אנחנו חיים, כי עולמות חדשים מתהווים, אופקים חדשים מתגלים, אפשרויות חדשות מתרקמות וחיוניות בלתי נפרצים עולים; הכל ראו את המראות ואת קולותיהם ולפידיהם ואת השופר אשר בתוכם ואת אלה התלויים בין שמיא וארעא, שלא נעו לכל זה ולא עמדו מרחוק... ימים מועטים לא עברו עדיין מן האתמול הלו, שהכל ידעו בו, הכל ראו והכל הודו!... ואם היתה נפש אשר יתר עם ה„אתמול והמחר“ ידעה גם את ה„הם ואנחנו“, אם היתה עין אשר ראתה ג"כ כי סוף סוף רק באינטלגנציה רוסית שרובה יהודים הכתוב מדבר כאן, והולכת-קדימה זו הלא חשבה תמיד גם את שעת-השלום היותר איום, גם את ההוה היותר עומד וקים, לתקופת-„סערה“, לתקופה של הרת מעשים כבירים ושנויים מתחללים, — אם היתה נפש יחידה כזו ואם היתה עין בודדה כזאת — מי השגיח בהן, מי יכול להשגיח בהן, בשעה שכל העובדות הצומחות, כל המעשים שנעשו היו על הדגלים למבשרי „תקופה מיוחדת במינה, שאין אחרת וזלתי“? ! והנה... המיוחדת-במינה הלוז אמנם הביאה סוף סוף גם את ההתעוררות המיוחדת במינה, אך... בכל בית ישראל שמחוץ לארץ ההיא... אספות ונדרות... לא כמו אחרי ושיטומיר ובנותיה, שלא היה להן מול, כידוע, ולא עוררו...

והלכך, אף על פי שכלנו, כלנו חייבים תודה לתקופה הגדולה הזאת, שלמדה אותנו כי רק במליוני חביות דם ומח עצמות ובשר כתות יש כח בכדי לעוררנו לנדרות... לנדרות שיפרנסו את האויב... אעפ"כ נוטים אנו לאמר: הבו גודל לה, לתקופה זו, — והניחו! ... כי כל דבר שאינו בא לקרבנו אל אותה המטרה, אל המטרה של בנין בית ישראל ההרוס, אל המטרה של רכישת מקום בשביל הנדידה שלנו, זו הנדידה הישראלית, התדירית, זו הנדידה שלא תפסק ושאי אפשר לה להפסק, זו הנדידה-הנזילה של מכה

(*) בשם הזה הרפים בר-יוחאי, אחד מחברי „מסדה“, פרקים מקוטעים בגליונות-כסלו ש"ו של השבועון „היהודי“ היו"ל בלונדון בנוע לקונגרסי „המעורר“, שהתחילו או לגשת אל הוצאתם, ואעפ"י שהקטעים הללו לא היו אלא דברים בעתם, דברים קודם למעשה, אפשר שגם עכשיו — כש„המעורר“ גומר את מחצית-שנתו הראשונה, — יתענינו בהם אחדים מקוראי הכתבים האלה, ביותר אלה השתלמים והסרבנים שבין קוראינו, אשר טרענותם וסרבנותם אינן באות לשם התרעמות והתאוננות בעלמא. —

טריה מעל גופים זרים לה ודוחים אותה... כל הבר שאינו בא לאחד את כל כחותינו בשביל בקשת המפלט — אינו כלום!
והלכך, אע"פ שכלנו, כלנו, מין נדף, שארית המעט, יודעים ומוכירים כמותכם, בני דעת, את האויב-החיה אשר בו תלחמו, הנה אנחנו שבה לא נוכל לשכות—ולנצח— גם את לא-האויב, את השכן הטוב, שתמיד הרי אנו כצנינים בעיניו, שתמיד הוא נכון לרדת לתוך חיינו, שתמיד הוא נכון לעמוד על דמנו ושאתר אינו יכול להיות ולא יהיה... והלכך, אנו אומרים: "העובדות הגמרצות אשר תוצאות מאד נכבדות נשקפות להן" — לעולם לא מפיהן אנו חיים! יחסנו אליהן צריך להיות תמיד רק יחס של אנשים עברים חפשים השואפים לגאולה עצמית.

— — — — —
"השוראפים? ... אהא ... ובכן שוב, "הצעירים", תעלה ... וברעם וברעש, ומהפכות, א?"

חס ושלום, נוח-יעדן, לאטו לכם, נוחו על משכבותיכם! לא להפך כי אם לקיים את הבלתי-מיוסר ולהמשיך את העבודה להלן — הנה רצוננו, ולא "ברעם וברעש" — בכל הרתת-הקודש ובכל דממת-הקודש שבלבותינו אנו נצבים היום, לנטור את הכרם, הכרם שלנו, אשר לא יומר ולא יעדר ואשר קמשוניו עלו חרולים ואשר עוד מעט וגם קמשונים לא יהיו לו.

"א"א-אה... ובכן עוד נסיון חדש להעשיר את השרידה היחידה... אדרבה, אדרבה, הבה ונראה מה יהיו חלומותיכם... כבר נסו בזה גדולים וטובים מכם, הע... התבראו יש מאין?"

לא, בעלי-פהוק, לא יש מאין, כי אם יש הגון, ערכי מן היש המסוער, ההולך ונפחת, את ההתחלות ההרוסות רואים אנו, ואולם אם רוח הטובים שבנו לא יפול עליהם לגמרי — יעשה הדבר הצריך להעשות,

כי מה אנו שואלים מעצמנו כיום ומה אנו רוצים?
רוצים אנו, כי האדם העברי, זה בן העניה והסוערה שנסבעה בשמים ובארץ לבלי לותר על קיומה, זה האיש אשר נפשו דקה וחדה בו מקדמת דנא ואשר אותו הצער נתון בלבו, ימצא בשפתו שפת מנעימי ומירות ישראל ובעלי האגדה, שפת הפיטנים והמקובלים והחסידים הראשונים, שפת "המחשבה והכנור", "מעבר לנהר", שפת "בעמק הבכא", "משא נמירוב", — מכל הקרוב אל לבו, מכל הנוגע להשקפת עולמו, מכל משאות-נפשו, מכל זהרורי נשמתו, מכל הדי רעיוניו, מכל קרני דמיונו, מכל דברי אלהיו העולים מן הארץ...

וקרא נקרא לכל אחינו הספורים, המעטים: יעשו נא מן הקטנות אשר ינתנו להם אותן הגדולות אשר בהן תהלך נפש כולנו, יהי ראשיתנו מצער, אך אל נא תהפך שאיפתנו העזה לאפס מוחלטת, אל נא יהי המות הדומם מנפנף עלינו בכנפיו...
"מליצות! הוא הדבר: מליצות ותו לא, העיקר: הפרוגרמה... ע... ופרוגרמה— ברור הדבר שפרוגרמה אין להם!"

אהה, תבענים מפהקים, שאין לכם צורך בשום דבר ושיש לכם צורך בארבע סעודות, בשלש חליפות בגדים — ובפרוגרמה!

כי האיש אשר אונים לו ולב לו לשמוע ולהבחין בין אומר לאומר, בין מלים למלים ובין קריאות לקריאות, הוא ידע ויבין סעצמו כי לא מקרירות רוח ומחוסר פרינציפים או

מרוצון למצוא. הן בעיני הכל לא נחרות על השער: בכה זו אנחנו, בשיטה זו אנו מחזיקים וכל הזר לא יבוא פנימה. — כל הזר לאותו הקול המדבר מתוכנו לא יבא גם אחרי "הגדה" מיוחדת עם ל"ג פירושיו מצדנו ולא יתבונן גם אחרי אשר נוסף לאין סוף קוים מוגבלים ומסומנים, והאיש אשר לבו ער בו, הוא יבוא וישמע לקול המעורר הבא.

כי כה יאמר המעורר:

ראה, בן הגלות, הנה לדפוק גדרתי לבך הכואב באתי כיום הזה, כיום הזה — יום אשר לא היה עוד כמהו לרוע מיום אשר הלכנו בגולה, יום של פחדים בלתי נפסקים ואי-אמון בהיים לשארית הנמצאה, יום שכלו כוכב ארוך. דומה — כיום הזה — יום אשר עין בעין אנו רואים את כל ההתנונות של ורעו של אברהם אבינו בכל הגישות אשר הודחו שמה, את כל התפוררות האומה, התרוקנות הכנה והמות השחור האורב לה, הבא עליה, את כל עמק היסורים של גסיסת-ענק...

כיום הזה — יום שהאדם נמכר בו למלך, הגשמות העדינות הולכות ונמקות משעבוד ומכבלים, העניות והנחות והדון שופכים את ממשלתם על כל "והשכינה" חכבוש בענן ראשה ומעוצר כאב וכליטה היא פורשת ובושה"...

כיום הזה — אשר אי-הדעת מולכת בכפה, ודברי תורה נתמעטו, וכעורים נגשש באפירה, והספקנות אוכלת לב ונפש, והמרה השחורה משתפכת בכל, והעצבות מתרבה, והעמודים נופלים, והאמונה בלשמים שבארץ מתמוטטת, וגדרו היוזרים, הבורדים, הנזירים לבקש את האלהים — ו לא ימצאו...

כיום הזה, — הנני בא אליך, את נדבה, ולא להתומר לפניך בדרכי הסלולה, לא להתנפה בדוגמאמים שלי הקבועים, לא לצווחך: זו המסלה האחת והיחידה, לכה בה ותמצא מגרעה!

כי לא מרגעה תדע אתי, אחי, אף לא שלוח ולא הנאה, כי לעוררך אני בא, אחי, לעוררך לאמר: שאל, בן-אדם, לנתיבות עולם, שאל, אי-הדרך, אי? ...

לעוררך ולהעלות את מחשבתך אני בא; להעלותה ולהרחיבה ולחזקה למען לא תאבד בחפזיה הקשים.

וכה יאמר לה: שמע, בן ישראל, שמע בן-העזר, שא ראשך, שא ראשך — וינשאו פתחי-עולם, אל מנוחת ואל הוגאה עצמית תהי איזה שתהיה, אל יראה מפני כל תוצאות, תהיינה מה שתהיינה, אל קורט של שקר ורכיבת-הלב, הלאה עננים, צא מנקרת הצור, הסיר מעליך את הכף, נשה עד הערפל, עלה לפדרס, ראה את פני-ההווה, השיג את מהותה, את כבודת, התקדש...

נתקבלו:

כתבי זלמן עפשטיין. כרך ראשון סמ. פטרבורג, תרס"ה. (בקורת על הספר החשוב הזה תבוא כאחר מקונטרסי "המעורר" הבאים) מ. לעווים: (א) זי ייין פאלק: (ב) משלים ושירים (יוסית)

TELEPHONE :
6011, CENTRAL.

TELEGRAPHIC ADDRESS :
"POSREDNIK, LONDON.

BENJAMIN GRAD

TRANSLATOR OF LANGUAGES
AND

RUSSIAN LEGAL EXPERT,

49, Moorgate St., London, E.C.

נמצאים בדפוס :

א. ציוני : הקדע (מעין השקפה על הקונגרס הציוני השביעי) הוצאת, המעורר".
א. נ. גנסי : כינתים (ספור) הוצאת, "נסיונות".
י. ה. ברנד : לא כלום, שרשומים, חוברת ראשונה, א) בינו לביתו, ב) הוא
ספר לעצמן הוצאת, "עבריה" בניוירק.

לא יודפסו : "הצוחקת" (צ. יו. ס.), "בא האביב" ; "לפתח" ; "אליה" ; "לול אביב"
(ל. בנ.); "הארציות ומצב הרגע" (י. ד. ו.).

— "הירדן" —

ירחון : נער ו"ל ע"

הד"ר א. רוסה, א. לבנסארט וי. פרנהוף.

ב"הירדן"

משתקפים החיים העברים בכל גוניהם וצבעיהם, הפרבלימות הצבוריות החשובות וזרמי
הזמן מוצאים ב"הירדן" תארה בהירה, מקיפה וברור רציני.

ב"הירדן"

מוצאים גאוני העם, המחשבה והמכחול העברים את הערכתם הנכונה, ע"י סריה שלמה
וסיסתמתית של הרקטריסטיקות, מאמרי בקורת ומסות ספרותיות מוצגים הם לפני הקורא
בכל יופי דיוקנם.

ב"הירדן"

עובדים טובי הכחות הבלטריסטים, החלק הזה עשיר בלפורים, ציורים, מהוות, סקיצות
ונובלות הנוגעים בכל מצבי החיים והמומנשים הפסיכולוגיים של האדם והיהודי,
מחיר הירדן לחצי שנה : בגליציה—3 כתרם ובשאר ארצות לפי החשבון.

האדריסה :

Galizien, Redaction "HAJARDEN" Stanislaw Ringplatz.

ספרים, עתונים, מודעות, כרטיסים וכו' וכו' נדפסים בדפוסו של

י. נרודיצקי 48 מייל ענד רויה, איסט

בשכונת אנגלית, עברית ויהודית ביופי זמקח השוה.